

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Ekspertdən SOS!:
"Bu dondurmalar
ya böcəkdən
hazırlanır,
ya da donuz
piyindən"
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14 iyun 2024-cü il Cümə № 104 (8477) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Zəngəzur dəhlizinə yeni "iki düyün"

Biri İrəvandan, biri İrandan...

yazısı səh.11-də

"Porsche"dən oğurlanmış 94 minlik "Rolex" Etibar Pirverdiyevindir?

yazısı səh.3-də

Rusiya ordusu Gümrüdən bu halda çıxa bilər

yazısı səh.5-də

Tiflisin yeni siyasəti Azərbaycana hansı təhlükələr yaradır?

yazısı səh.6-də

Dövlət Duması qondarma erməni soyqırımını qərarını ləğv edəcək?

yazısı səh.7-də

Makrondan Bakı ilə münasibətlərə yeni zərbə

yazısı səh.8-də

Qərb Ərdoğan-Putin görüşünə qarşı

yazısı səh.9-də

"Niyə 700 bal toplayan olmadı" sualına ekspertlərdən cavab

yazısı səh.12-də

Şəhid ailələrinin hüquqları artırılır

yazısı səh.13-də

Ekspert: "Sülh sazişi imzalandıqdan sonra hakimiyyət dəyişsə...."

yazısı səh.6-də

Ermənistan Belarusdakı səfirini geri çağırdı

yazısı səh.7-də

ABŞ ERMƏNİSTANI HARA APARIR - İKİ ÖLKƏNİN STRATEJİ DİALOQUNUN ŞİFRƏLƏRİ

Vaşinqton İrəvanı Rusiyanın təsirindən tamamilə çıxarmaq niyyətini gizlətmir; başı Kiyevə qarışan Moskvanın kontur addımları necə olacaq?

yazısı səh.4-də

Azərbaycanda 84 faiz "Türk NATO"sunun yaranmasını istəyir

Hərbi ekspertlərə görə, dünyada hərbi-siyasi proseslər o qədər təhlükəli istiqamət alıb ki, türk dövlətlərinin özləri üçün təhlükəsizlik çətri qurması zəruridir

yazısı səh.5-də

Vardanyan
haqda yalanla
dolu "hind
filmə"

yazısı səh.10-də

"Qurban
bayramını ələ
salanlar
"Macdonalds"da
əti dişinə çəkir"

yazısı səh.13-də

"Zakir Qaralov
Ali Məhkəmədə
hakim olmaq
istəyir" iddiası

yazısı səh.3-də

Hikmət Hacıyev NATO-da görüşlər keçirdi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev 12-13 iyun 2024-cü il tarixlərində Belçikada səfərdə olub.

Səfər çərçivəsində Hikmət Hacıyev NATO mənzil-qərar-gahında müttəfiq dövlətlərin iştirakı ilə "NATO+Azərbaycan" formatında siyasi dialoqda iştirak edib.

İclas zamanı Hikmət Hacıyev müttəfiqlərlə Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığının hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivləri, ölkəmizin regional nəqliyyat bağlantıları və Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli rolu, COP29-a hazırlıq prosesi, Azərbaycanın iqlim və yaşıllıq həmrəylik gündəliyi, eyni zamanda Ermənistanla normalaşma prosesi və sülh gündəliyinin irəlilədilməsi ətrafında müzakirələr aparıb.

Səfər çərçivəsində Hikmət Hacıyev həmçinin NATO Baş katibinin İnnovasiya, Hibrid və Kiber üzrə köməkçisinin müavini Ceyms Appaturay, NATO Baş katibinin Qafqaz və Mərkəzi Asiya üzrə xüsusi nümayəndəsi Xavier Kolomina və Türkiyənin NATO yanında daimi nümayəndəsi Zeki Levent Gümrükcü ilə görüş keçirib.

Belarusdan Paşinyana cavab: "Qardaş Azərbaycanla..."

Belarus Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Minsklə bağlı "impulsiv bəyanatlarını" sakitliklə qiymətləndirir.

TASS xəbər verir ki, bunu Belarusun Rusiyadakı səfirliyinin nazir müşaviri Aleksandr Şpakovski bildirib. "Biz Nikol Paşinyanın impulsiv bəyanatlarını sakitliklə qiymətləndiririk. Belarusla çoxəsrlik tarixi əlaqələri olan qardaş erməni xalqına əvvəllər olduğu kimi, hörmətlə yanaşıq", - o, Telegram kanalında yazıb.

Şpakovski vurğulayıb ki, Belarus "Ermənistandakı daxili siyasi proseslərə, eləcə də İrəvanın xarici siyasətinə qarışmır".

"Qarşılıqlıq prinsipinə əsaslanaraq, biz tərəfdaşlarımızdan və müttəfiqlərimizdən oxşar yanaşmalar gözləyirik. Ona görə də biz Ermənistan rəhbərliyinin nümayəndələrinin Belarus siyasi ekstremistlərinin liderləri ilə təmaslarını bir qədər çətinliklə izlədik", - diplomat qeyd edib. Şpakovski eyni zamanda qeyd edib ki, tərəfdaşların və müttəfiqlərin seçimi rəsmi Minskin suveren məsələsidir.

"Bu halda "ya, ya da" yanaşması bizim üçün qəbul edilməzdir. Biz qardaş Azərbaycanla bütün sahələrdə, o cümlədən hərbi-texniki sahədə qarşılıqlı əlaqədə olmuşuq və bundan sonra da əlaqə saxlayacağıq", - deyər Şpakovski vurğulayıb.

Bayram günlərində hava necə olacaq?

Qarşıdan gələn bayram günlərində Azərbaycanda hava şəraitinin əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda ararib yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var.

Bunu Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin reisi Nazim Mahmudov bildirib. O bildirib ki, bu günlər ərzində dolu düşəcəyi, çaylarda sululuğun artacağı da ehtimal edilir. "Bu səbəbdən tətil günlərində bölgələrə səfər edən vətəndaşlara tövsiyə edirik ki, hava məlumatlarını və hava ilə bağlı xəbərdarlıqları diqqətlə izləsinlər və səyahət planlarını hava proqnozlarına uyğun qursunlar. Xüsusilə magistral avtomobil yollarında əlverişsiz havada daha diqqətli olsunlar, təhlükəsizlik qaydalarına ciddi əməl etməl etsinlər", - deyər xidmət reisi qeyd edib.

Prezident yeni turizm kompleksinin açılışda

Prezident İlham Əliyev iyunun 13-də Abşeron rayonunun Qobustan kəndinin ərazisində Palçıq Vulkanları Turizm Kompleksinin açılışında iştirak edib.

Azərbaycan Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyev dövlətimizin başçısına kompleksdə görülmüş işlər barədə məlumat verib. Məlumat verilib ki, Palçıq Vulkanları Turizm Kompleksi 12 hektar ərazidə tikilib. Burada inzibati bina inşa olunub. Yaradılan yeni turizm infrastrukturunu yerli əhali, xüsusilə ətraf ərazilərdə məskunlaşmış insanlar üçün 60-dan çox yeni iş yerinin açılmasına imkan verib. Kompleksin Turizm İnforma-

dulşuculuq və neftlə rəsmlərin çəkilməsi üzrə master-klaslar təşkil ediləcək.

Kompleksdə yaradılmış Minerallar sərgisində isə Azərbaycan ərazisindən tapılan 80-ə yaxın fərqli növ mineral nümayiş etdirilir.

Qeyd edək ki, ərazidə 110 nəfərlik restoran da tikilib, turistlərin vulkanları izləməsi üçün piyada yolu çəkilib. Burada panoramlı müşahidə nöqtəsi və meydança da salınıb. Bu meydançaya qalxmaqla hündürükdən ətrafdakı palçıq vulkanlarını seyr etmək, maraqlı vaxt keçirmək mümkündür.

Nazir Abel Məhərrəmovun qardaşını işdən çıxardı

Ədliyyə Nazirliyində kadr dəyişikliyi olub. Bakıvaxtı.az xəbər verir ki, bununla bağlı ədliyyə naziri Fərid Əhmədov əmr imzalayıb. Əmrə əsasən, nazirliyin kadr idarəsinin rəisi Rauf Məhərrəmov tutduğu vəzifədən azad olunub. Onun vəzifəsi Ələkbər Nəbiyevə həvalə olunub. Xatırladaq ki, Rauf Məhərrəmov BDU-nun sabiq rektoru Abel Məhərrəmovun qardaşıdır.

Ümumi daxili məhsul hesabatı

Yanvar-may aylarında Azərbaycanda 48 milyard 26 milyon manatlıq, 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,2 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub, qeyri-neft/qaz sektorunda 7,3 faiz yüksəliş, neft-qaz sektorunda sabitlik qeydə alınıb.

Hesabatı yayan Dövlət Statistika Komitəsi əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM-i 4713,3 manat göstərib.

1996-cı ildə ölkədə ÜDM 1,3 faiz, 1997-ci ildə 5,8 faiz, 1998-ci ildə 10 faiz, 1999-cu ildə 7,4 faiz, 2000-ci ildə 11,1 faiz, 2001-ci ildə 9,9 faiz, 2002-ci ildə 10,6 faiz, 2003-cü ildə 11,2 faiz, 2004-cü ildə 10,2 faiz, 2005-ci ildə 26,4 faiz, 2006-cı ildə 34,5 faiz, 2007-ci ildə 25 faiz, 2008-ci ildə 10,8 faiz, 2009-cu ildə 9,3 faiz, 2010-cu ildə 5 faiz artıb.

2011-ci il 0,1 faiz, 2012-ci il 2,2 faiz, 2013-cü il 5,8 faiz, 2014-cü il 2,8 faiz, 2015-ci il 1,1 faiz, 2017-ci il 0,2 faiz, 2018-ci il 1,5 faiz, 2019-cu il 2,5 faiz, 2021-ci il 5,6 faiz, 2022-ci il 4,6 faiz, 2023-cü il 1,1 faiz yüksəlişlə bitib.

1995-ci ildə ÜDM-in 11,8 faiz, 2016-cı ildə 3,1 faiz, 2020-ci ildə 4,2 faiz azaldığı bəyan edilib.

Behruz Bəhramov

Neft Fondunun icraçı direktorunun yeni müavini kimdir...

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 12 iyun 2024-cü il tarixli 165 nömrəli Sərəncamı ilə Behruz Fərman oğlu Bəhramov Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) İcraçı direktorunun müavini vəzifəsinə təyin edilib.

Bu barədə ARDNF-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Behruz Bəhramov 2020-ci ildən hazırkı tarixədək ARDNF-nin İcraçı direktorunun müşaviri vəzifəsini icra edib. Daha öncə ARDNF-nin Risklərin idarə edilməsi və İnvestisiya departamentlərində müxtəlif vəzifələrdə, o cümlədən 2014-2016-cı illərdə Risklərin idarə edilməsi departamentinin direktor müavini, 2016-2020-ci illərdə Risklərin idarə edilməsi departamentinin direktoru vəzifəsində çalışıb.

"Kəndimə qayıtmaq istəyirəm..."

2013-cü ildə çap etdirdiyi "Daş yuxular" romanından sonra Azərbaycan ictimaiyyətinin kəskin etirazı ilə üzleşən Əkrəm Əylisli doğma kəndi Əylisə qayıtmaq istəyir.

Yenisabah.az-a danışan 86 yaşlı yazıçı kənd camaatının da onun üçün darıxdığını bildirib. Onun sözlərinə görə, doğma kəndində heç kəs yazıçıdan inciməyib: "Mənim Əylis kəndi üçün üreyim əsir. İşimə xitam verilib vəsiqələrim geri qaytarılan kimi doğma kəndimə getmək istəyirəm. İnsanlarda elə bir fikir yaranıb ki, Əylis camaatı məndən incikdir, amma belə deyil, bunlar yalandır! Əylis camaatının da məndən ötrü üreyi əsir, mən onların gözüünün qabağında böyümüşəm. Ailəm də, nəslim də hər kəsə məlumdur.

O kəndin insanı siyasiləşib şərləmək mühitinə qapılmayıb. Onlar insan olaraq özlərini saxlayıblar, nə baş verdiyini də anlaşırlar".

Əkrəm Əylislinin sözlərinə görə, illər əvvəl Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sabiq sədri Vasif Talıbov başqa kəndlərdən insanları Əylis kəndinə toplayıb və yazıçıya qarşı qaldırıb: "O vaxt Vasif Talıbov Ordubadan bütün kəndlərdən, Naxçıvandan adamları gətirib etiraz etmək üçün yığmışdı Əylisə. Mən həmin görüntülərə baxanda gördüm ki, o kütlənin içərisində Əylisin camaatı 4-5 nəfər idi, qalan hər kəs ordan-burdan yığılmışdı və qışqırırdılar ki, Əkrəm Əylisli ermənidir, kitablarını yandıraq. O vaxt vəziyyət məhz bu cür idi. Ümid edirəm ki, tezliklə mənə cavab veriləcək və mən doğma kəndimə qayıda biləcəm".

“AFFA İcraiyyə Komitəsinin onlayn formatda iclası keçirildi. İclasda yeni baş məşqçi təyinatı reallaşdı”. QOL.az xəbər verir ki, bu sözləri AFFA-nın icraçı vitse-prezidenti Sərxan Hacıyev deyib.

İyunun 13-də milli komandamızın yeni baş məşqçisi Fernandu Santuşun təqdimatında çıxış edən assosiasiya rəsmisi portuqaliyalının geniş təqdimata ehtiyacı olmadığını bildirib: “Ümumi olaraq, Santuşla bağlı elə də çox danışmağa ehtiyac yoxdur. Çünki dünyaca tanınmış məşqçidir. Müxtəlif yığmalarda bir sıra uğurları olub. Yunanıstan millisində layihəni həyata keçirərək, 2014-cü ildə komandanı DÇ-yə çıxarıb. Portuqaliya millisi ilə birgə isə Avropa çempionu olub. Təyinat zamanı bir sıra məqamları nəzərə alıq”.

S.Hacıyev portuqaliyalı mütəxəssisin qarşısına qoyulan məqsədlər barədə bunları söyləyib: “Əsas məqsədlərdən biri 2028-ci ildə Avropa çempionatının seçmə mərhələsində uğurlu nəticə göstərməkdir. Bunun üçün qarşıdakı illər ərzində işlər görəcəyik ki, istədiyimiz nəticəni əldə edək. AFFA rəhbərliyinin Santuşa, onun da bizə inam var. Danışqlar prosesində bunu müşahidə etdik. Millimizin müəyyən oyunlarına baxıb. Komandamıza da inandığını bildirib. Bunları da nəzərə alaraq, düşünürük ki, uğurlu iş birliyi olacaq və uzunmüddətli perspektivlərdə müsbət nəticə əldə ediləcək”.

S.Hacıyev “uğurlu çıxış” dedikdə nəyi nəzərdə tutması barədə sualı belə cavablandırıb: “Rəqibdən asılı olmayaraq milli meydana qələbə üçün çıxmalıdır. Santuş məğlubiyyəti qəbul etmir. Amma yer aldığımız qrupların reallığını da qəbul etməliyik. Elə qrup ola bilər ki, biz ancaq birinci yer üçün oynamaalıyıq. Elə komandalarla qrupa düşərik ki, reallığı nəzərə almalıyıq”.

Sərxan Hacıyev Fernandu Santuşun son iş yerlərində olduğu kimi, Azərbaycan millisindən də tez ayrılacağı halda böyük məbləğdə təzminat almaq ehtimalı barədə danışmayıb: “Müqavilənin bəzi hissələrini açıqlaya bilərik, bəzi hissələrini yox. Maliyyə tərəfini açıqlamırıq. O ki qaldı Polşa millisində və “Beşiktaş”dakı işlərinə... Həmin komandalardan ayrılmasının da müəyyən səbəbləri var. Ola bilər ki, səbəbləri dəqiq bilmirik. Sırf bilmədiyimiz səbəblərə görə qərar vermək düzgün deyil. Məşqçinin komandadan ayrılması normaldır. Müqaviləmiz üç illikdir, bir il də artırılma şərti. Təzminat, məbləğ məsələsini açıqlaya bilmərik”.

“Mənə etimad göstərdikləri üçün AFFA rəhbərliyinə təşəkkür edirəm. Danışqlar prosesində onların la-

Santuşa nə qədər pul veriləcəyi sirri

Millinin yeni baş məşqçisi söz verdi: “Tarix yazacağıq...”

yihələrini, gələcəklə bağlı fikirlərini bilmək mənim üçün maraqlı oldu. Bu qarşılıqlı anlaşma gələcək layihələri birlikdə həyata keçirmək baxımından önəmlidir. Buradayımsa, demək ki, AFFA rəhbərliyi layihənin həyata keçirilməsi üçün məni görmək istəyib”.

Bu sözləri Azərbaycan milli komandasının yeni baş məşqçisi Fernandu Santuş iyunun 13-də keçirilən təqdimat mərasimində deyib.

O, Azərbaycan millisindəki fəaliyyətinin uzunmüddətli layihə olduğunu bildirib: “Mənim məşqçi heyətim, AFFA, eləcə də sizlərlə birlikdə biz böyük uğura nail olub, tarix yazmağa başlayırıq. Bunun üçün klublarla da birlikdə əl-ələ verib işləmək çox önəmlidir. İnənirəm ki, tarixi nəticələrə imza atacağıq. Ümid edirəm ki, Azərbaycan millisi rəhbərliyim altında hansısa böyük yarışa yollanaçaq”.

Santuş başqa təkliflərinin də olduğunu söyləyib: “Mənə etimad göstərdiyi üçün AFFA-ya təşəkkür edirəm. Mənim başqa, daha yaxşı təkliflərim var idi. Amma bu layihəyə inandığımı üçün Azərbaycandayam”.

Portuqaliyalı keçmiş futbolçu və məşqçi Fernandu Santuş 10 oktyabr 1954-cü ildə Lissabon şəhərində anadan olub.

O, futbolçu karyerasına müdafiəçi olaraq 1973-cü ildə Portuqaliya çempionatının “Estoril” klubunda başlayıb. Bu klubun heyətində səkkiz mövsüm ərzində 161 liqa oyununda iştirak edərək 2 qol vurub. 1979-cu ildə “Maritimo” klubuna keçib və bir mövsüm sonra yenidən “Estoril”ə qayıdıb. 1987-ci ildə 33 yaşlı Santuş həmin klubda məşqçiliyə başlayıb.

O, məşqçilik karyerasına 1987-ci ildə “Estoril”də köməkçi məşqçi kimi başlayıb və bir mövsüm sonra komandanın məşqçisi olub. Santuş altı mövsüm “Estoril”i çalışdırıb və 1994-cü ildə digər klubun - “Estrela”nın skkanı arxasına keçib. Dörd mövsüm burada çalışdıqdan sonra 1998-ci ildə məşhur “Porto” klubunun baş məşqçisi olub. 1999-cu ildə bu klubla Portuqaliya çempionluğunu, ölkə kubokunu və superkuboku qazanıb. 2000-ci ildə yenidən Portuqaliya kubokunu və Portuqaliya superkubokunu qazanıb. Beş kuboklu “Porto”

karyerasından sonra Fernandu Santuş 2001-ci ildə Yunanıstanın AEK komandasını çalışdırmağa başlayıb.

Daha sonra o, müvafiq olaraq “Panatinaikos” (Yunanıstan), “Benfika” (Portuqaliya) və PAOK (Yunanıstan) klublarında baş məşqçi işləyib.

Fernandu Santuş 2010-cu ilin iyulunda Yunanıstan milli komandasına rəhbərlik edib. O, 2012-ci ildə Yunanıstan millisinə Avropa çempionatında və 2014-cü il mundialında rəhbərlik edib. Santuş 2014-cü ilin sentyabrında Portuqaliya millisinin baş məşqçisi olub. 2016-cı ildə Portuqaliya millisi ilə Avropa çempionu olan Santuş ölkəyə tarixində ilk böyük kuboku gətirib. Daha sonra o, Portuqaliyanı 2019 UEFA Millətlər Liqasında qələbəyə aparıb.

Santuş 2022-ci ildə keçirilmiş Dünya Çempionatından sonra Portuqaliya millisinin baş məşqçi postunu tərk edib və qısa müddət ərzində Polşa millisini çalışdırıb. 2024-cü ilin yanvarında Türkiyə Super Liqa komandası “Beşiktaş”ın baş məşqçisi olub və 13 aprel 2024-cü ildə istefaya göndərilib.

□ “Yeni Müsavat”

AzVision.az

“Zakir Qaralov Ali Məhkəmədə hakim olmaq istəyir” iddiası

Azərbaycanın sabiq baş prokuroru Zakir Qaralov Ali Məhkəmənin hakimi olmaq niyyətindədir.

Bu barədə Gununesi.info-ya sabiq baş prokurorun yaxın ətrafından bildirilib.

Xəbərdə deyilir: “Məlumatə görə, bu yaxınlarda Ali Məhkəmənin bir neçə hakiminin təqaüdə göndərilməsi bu instansiyada vakansiya yaradıb.

Baş prokuror olduğu dövrdə prokurorluq orqanlarında rüşvət və korrupsiya hallarına geniş meydan açan Zakir Qaralovun mənfəi imici onun bu postda buraxılmasını sual altına salıb. Onu da qeyd edək ki, Qaralovun işdən azad edildəndən sonra da Ali Məhkəmə və Konstitusiyaya Məhkəməsinə hakim getmək istəyi olsa da bu baş vermədi.

Görünür, sabiq baş prokurorun xüsusilə “Tərtər işi”ndə əsas məsuliyyət daşması və onun haqqında medianın ifşa edici yazıları bu prosesin qarşısını alıb.

İndi görünür, bunların unudulduğunu düşünən Zakir Qaralov yenidən bu istəyə düşüb. Ancaq onun indiki məqamda Ali Məhkəməyə hakim gəlməsi bu sahədə islahatlar apardığını iddia edən İnam Kərimovun reputasiyasına zərər olardı.

Ona görə də İnam Kərimov ölkənin ali rəhbərliyini inandırmalıdır ki, Zakir Qaralovun hakim olması ümumi mənzərənin ziyanındadır”.

“Porsche”dən oğurlanmış 94 minlik “Rolex” Etibar Pirverdiyevindir?

Bugünlərdə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə maraqlı proseslərdən biri başa çatıb.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, məhkəmə qarşısına çıxarılan 1994-cü il təvəllüdü Rəy Ocaqlı və 1998-ci ildə anadan olmuş Elzamin Abdullayev Cinayət Məcəlləsinin 177.3.2-ci (Külli miqdarda oğurluq) maddəsi ilə təqsirləndirilənlər.

Bildirilib ki, hər iki şəxs Goranboyun Boluslu kəndinin sakini və Bakının Nərimanov rayonu Etibar Qocayev küçəsində birgə avtoyuma məntəqəsində işləyiblər. Onlar Səməd adlı şəxsin avtoyuma məntəqəsinə gətirərək yumaya təqdim etdiyi “Porsche Cayenne” markalı avtomobilini saxlanıcı yerindən 93 500 manat dəyəri olan “Rolex GMT-Master II Rot Beer” markalı qızıl qol saatını oğurlayıblar. Hadisədən 1 gün sonra Səməd məşindəki bahalı saatın yerində olmadığını görərək “moyka”ya qayıdıb. O, saatın orada oğurlanmasından şübhələnərək Rəy Ocaqlı sorğu-sual edib. Bir neçə gün ərzində həmin məntəqəyə gəlib-gedən və Elzaminin işdə olmamasından daha da şübhələnən şəxs saatını geri ala bilməyincə polisə müraciət edib.

Rəy Ocaqlı və Elzamin polis tərəfindən saxlanıldıqdan sonra qızıl saatın onlar tərəfindən oğurlanması müəyyən edilib. Bəli olub ki, hər iki şəxs əvvəlcə saatı satmaq üçün Gəncəyə gediblər. Lakin orada sata bilməyərək Bakıya qayıdıblar və “Laçın” ticarət mərkəzində yerləşən qızıl mağazasında 163 qram çəkisi olan saatı qramı 70 manatdan, cəmi 11 500 manata satıblar. Pul da hər iki şəxsin arasında bölünüb.

Təqsirləndirilən şəxslərdən Rəy Ocaqlının yaxınları məhkəmə iclası zamanı saatın oğurlandığı “Porsche” markalı avtomobilin “Azərnerji” ASC-nin keçmiş prezidenti Etibar Pirverdiyevə məxsus olduğunu və Səməd adlı şəxsin onun sürücüsü olduğunu iddia ediblər.

Rəy Ocaqlının anası Rübabə Sərdarlı isə deyib ki, sözügedən bahalı saat da E.Pirverdiyevə məxsusdur və onun sürücüsü sadəcə öne verilir.

Zərərçəkmiş şəxs qismində tanınan Səməd adlı sürücü isə saatın özünə məxsus olduğunu və Abbas adlı şəxsin ona hədiyyə etdiyini, lakin bu qədər bahalı olduğunu bilmədiyini deyib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin bir neçə gün əvvəl çıxardığı hökmə təqsirləndirilən şəxslərin hər birinə 7 il həbs cəzası verilib.

Təqsirləndirilən şəxslərin yaxınları işə sədrlik edən hakim Təliman Hüseynovun Etibar Pirverdiyevin yaxın qohumu olduğunu bildirərək işə düzgün baxılmadığını düşündüklərini qeyd ediblər və apelyasiya şikayəti veriblər.

ABŞ və Ermənistan arasında baş tutan strateji dialoqdan sonra tərəflərin birgə bəyanatı aydın şəkildə göstərir ki, rəsmi Vaşinqton İrəvanı Rusiyanın təsirindən tamamilə çıxarmaq üçün zəruri olan bütün detalları müzakirə edib. Hətta perspektivdə "ikitarəfli dialoq statusunu Strateji Tərəfdaşlıq Komissiyasına yüksəltməyi" qərara alıblar.

Ermənistanın indiki xarici siyasət kursunu müsbət qiymətləndirən ABŞ dövlət katibinin köməkçisi O'Brayen Ermənistanın Avroatlantik strukturlarla və Qərblə daha sıx əməkdaşlıq etmək istəyini yüksək qiymətləndirib. "Yeni Müsavat"ın siyasət şöbəsi qeyd edir ki, enerji təminatının Ermənistanın yaralı yeri olduğu məlumdur və görünür, elə bu səbəbdən atom elektrik stansiyasını nüvə enerjisi ilə təmin etməyi də ABŞ üzərinə götürüb. Tərəflər digər vacib sahələr üzrə də, hətta ədliyyə və digər hüquq-mühafizə orqanlarında islahatlar aparılması sahəsində mövcud əməkdaşlığı nəzərdən keçiriblər. "ABŞ və Ermənistan strateji dialoqu və yaxınlaşması Cənubi Qafqaza sülh və barışıq gətirə bilərmi?"

ABŞ Ermənistanı hara aparır - iki ölkənin strateji dialoqunun şifrələri

Vaşinqton İrəvanı Rusiyanın təsirindən tamamilə çıxarmaq niyyətini gizlətmir; başı Kiye və qarışan Moskvanın kontur addımları necə olacaq?

pəncərəsi var. Biz indi bunun üzərində işləyirik". Bu sözləri də ABŞ dövlət katibinin müavini Ceyms O'Brayen "Azadlıq Radiosu"nun erməni xidmətinə müsahibəsində deyib. Çox maraqlıdır, ABŞ hesab edir ki, Ukrayna münaqişəsi onun Cənubi Qafqazda təsir imkanlarını zəiflədib. "Rusiya demək istəyir ki, Ukraynada qalib gələndən sonra Qafqaza qayıdacaq, lakin Rusiya Ukraynada qalib gəlməyəcək və Qafqaza qayıtmayacaq - baxmayaraq ki, uzun müddətdir buradadır. İndi Ermənistan vətəndaşlarının bunu deməsinin vaxtıdır: "Biz

dən sonra dinc regionun imkanlarından istifadə etmək üçün bura gəlsinlər. Biz Ermənistan və Azərbaycanla tərəfdaşların bir-birinə kömək etdiyi bütün yollarla işləməyə hazırıq. Gürcüstan və Ermənistan Avropa Birliyinə və vahid bazara daha yaxın olmaqda maraqlıdır və hesab edirik ki, belə inteqrasiya yalnız İrəvanla Bakı arasında saziş imzalandıqdan sonra mümkünür". O'Brayen bir daha Zəngəzur dəhlizini dəstəklədiyini bu sözlərlə ifadə edir. Eyni vaxtda Paşinyan KTMT-dən çıxmaq anonsu

natlar verir və vəziyyəti qızıdır. Rusiya bütün sahələr üzrə Cənubi Qafqazda mübarizə apara biləcək potensiala malikdir".

A.Məsiyev **ABŞ-ın cəhdlərinin uğurlu olacağına gözləmir. Sülh sənədinə gəlincə, ekspert hesab edir ki, İrəvan özü real addımlar atmalıdır:** "O'Brayen Rusiyanın başının qarışmasından danışır, sülhə əngəl tərəf kimi təqdim edir, amma Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıması üçün qanunvericilikdə dəyişiklik etməlidir. ABŞ sülh sazişini istəyirsə, hi-

David Cohen

MKI-nin direktor müavini İrəvana buna görə gəlibmiş

Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından (KTMT) çıxsa, Vaşinqton Şərqlə Qərb arasında global münaqişə yaratmaq üçün yeni platforma əldə edəcək.

Publika.az xəbər verir ki, bu sözləri erməni politoloq Arman Abovyan bildirib.

"Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin (MKI) direktor müavini David Cohenin bu yaxınlarda Ermənistana səfər etdiyini xatırlamaq kifayətdir. Demək olar ki, hər həftə Avropadan müxtəlif funksionerlər Ermənistana gəlir", - Abovyan qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, ABŞ respublikada siyasi proseslərə təsir edir, Avrasiya vektorunu zəiflətməyə, Rusiya və İranı geosiyasi mənzərədən sıxışdırıb çıxarmağa çalışır.

Eyni zamanda amerikalılar KTMT-yə alternativ kimi Ermənistanla "strateji tərəfdaşlıq" təqdim edirlər və Ermənistan hakimiyyəti konsepsiyaların bu cür dəyişdirilməsi ilə razılaşır və təşkilatda iştirakını tədricən azaldır. Abovyanın fikrincə, Qərbin respublikaya təsiri o qədər göz qabağındadır ki, rəsmi İrəvan bunun əksini sübut etməyə belə risk etmir.

"Ermənistan hakimiyyəti Qərblə Şərq arasındakı münaqişəni öz evinə gətirdi. Bunun kimə sərfəli olacağını deyə bilmərəm, amma təbii ki, Ermənistan Respublikası uduzacaq", - deyərək əlavə edib.

Ekspert hesab edir ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın legitimliyi onun reytinginin aşağı düşməsi fonunda sürətlə aşağı düşür.

Yada salmaq ki, iyunun 12-də parlamentdə çıxış edən Nikol Paşinyan Ermənistanın KTMT-dən çıxacağını bildirsə də, hələlik dəqiq tarix müəyyənləşməyib.

Rusiyanın imperiya ambisiyaları və Ermənistanın Moskvadan iqtisadi asılılığı ilk mərhələdə ciddi fəsadlar verə bilər, amma bu prosesin paralel olaraq Ermənistan cəmiyyətində onsuz da yüksək olan anti-Rusiya əhvalının daha da güclənməsinə səbəb olacağı da şübhə yaratmır". Bu barədə Moderator.az-ın təhlilində bildirilir. Kreml təzyiq imkanlarının əks-reaksiya yaradacağını kəşif Baqratın uğursuz aksiyasından bilir. Belə davam edərsə, Kreml Cənubi Qafqazda əsas dayaq nöqtəsi olan Ermənistanın tədricən ondan uzaqlaşdığına seyrçi qalacaqmı və bu proses Cənubi Qafqazın digər iki respublikasına necə təsir edəcək?

"İrəvanla Bakı arasında sülh müqaviləsi imzalamaq imkanı var, çünki Rusiya hazırda çətinliklə üzləşib, bəlkə də bir ildən sonra bu cür çətinlikdə olmayacaq. Ona görə də fürsət

qərara gəldik və geriye yox, irəli getmək istəyirik". İndi irəli getmək imkanı var, çünki Rusiya Ukraynada ilişib qalıb", - Blinkenin müavini belə dəyərləndirir. Onun sözlərinə görə, ABŞ Ermənistanla münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldıracağını bəyan edib.

O izah edib ki, bu, Ermənistanla demokratiyanın gücləndirilməsi, təhlükəsizliyi, məsələn, polis və sərhəd qoşunları və iqtisadiyyatın diversifikasiyası üçün işləmək deməkdir: "Ermənistan global ticarət apara bilməli və indiki kimi Rusiyadan asılı olmamalıdır. Bunlar üzərində işləməyə davam edəcəyimiz sahələrdən bəziləridir. Bizim Azərbaycanla bir çox cəhətdən səmərəli və konstruktiv münasibətlərimiz var və biz hər iki tərəflə işləyəcəyik. Çox şad olarıq ki, şirkətlərə maliyyə yardımı göstərək və onlarla əməkdaşlıq edək ki, onlar sülh sazişin-

verib. Göründüyü kimi, ABŞ O'Brayenin dili ilə hər şeyi olduğu kimi təqdim edir, heç nəyi gizlətmir.

Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri, siyasi şərhçi Azad Məsiyevin "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Birləşmiş Ştatlar Rusiyanı düşmən elan edib və onu təklmək istəyir. Ekspertin qənaəti ondan ibarətdir ki, Vaşinqton Moskvanın regionda mövqeyini zəiflətmək və yerinə daxil olmaq üçün Ermənistan üzərindən bu addımları atmaqdadır: "Lakin Rusiya bu bölgədə kifayət qədər oturuşub və Ukraynada hərbi əməliyyatlar aparmasına baxmayaraq, o demək deyil ki, digər sahələrdə fəaliyyətini dayandırıb. Rusiyanın diplomatik-kəşfiyyat strukturları mövcuddur, eləcə də Ermənistanda təsir rıçaqları genişdir. Bura hərbi baza, iqtisadi faktorlar aiddir. Sadəcə, O'Brayen provokativ bəya-

maye etdiyi Ermənistan hakimiyyətini bu addımı atmağa məcbur etməlidir. Bu gün Paşinyan sülh müqaviləsini imzalasa belə, sabah keçiriləcək referendumda kim qarantıya verə bilər ki, erməni xalqı Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına səs verməyəcək? Odur ki, Vaşinqton özü İrəvana bu məsələdə təzyiq göstərməlidir".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədlinin fikrincə, ABŞ baş verənləri fürsət kimi görür. Onun sözlərinə görə, 44 günlük müharibə dövründə Qərb regiona müdaxilə edə bilmədi, amma sonra təsir gücünü artırmağa başladı: "Postmünaqişə dövründə 10 noyabr sənədində əsasən dominant və şəriksiz vasitəçi Rusiya idi. Amma proseslər sürətlə inkişaf etdi, Brüssel və Vaşinqton masaları quruldu, alternativlər ya-

randı. Ardınca Ukrayna müharibəsi Rusiyanın regionda strateji təsirlərini azaltmağa, Ermənistanı da bundan həvəsləndirməyə başladı. Fransa və ABŞ hərbi-siyasi cəhətdən daha fəal şəkildə İrəvan hökumətini müdafiə etdilər. İndi prosesi sürətləndirmək və Rusiyanı seyrnot vəziyyətə salmaq istəyirlər. Amma unutmaq ki, bölgədə Rusiya-Türkiyə reallığı da var. Üstəlik, prosesə daha geniş baxanda görmək olar ki, ABŞ təkcə Ermənistanı deyil, Gürcüstanı da Rusiyanın çetiri altından çıxarmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxır". **Partiya funksioneri Paşinyanın iqtidarda qaldığı müddətdə Ermənistanda Qərbin təsirlərinin güclənməyini fikirləşir, amma Rusiyaya qarşı vabank siyasət də yürütməyəcəyini proq-**

nozlaşdırır: "Hər şey Ukrayna müharibəsinin nə qədər uzanmasından asılıdır. Rusiya Ermənistanda çevriliş edə bilmir və hakimiyyət hadisələrinə kontrol etməyi bacarmır. Paralel olaraq da Qərb kəşfiyyatı - ABŞ və Fransa Paşinyanın təhlükəsizliyini gücləndiriblər. Eyni zamanda müdafiə naziri Papikyan Fransaya səfərlər edir, hərbi-texniki əməkdaşlığı genişləndirir. KTMT-dən də de-yure çıxmaq qərarı qəbul olunsaydı, onda qarşıdurma daha gərgin fazaya keçəcək. Paşinyan radikal addım atmağa çekinir. Ermənistanın bu blokdan çıxmaq qərarı əlverişli şəraitdə veriləcək ki, bu da bir daha deyirəm - Ukrayna hadisələrinə zəncirvari bağlıdır".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi Azərbaycan cəmiyyətinin türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq çərçivəsi barədə fikirlərini öyrənmək məqsədilə ictimai rəy sorğusu keçirib. Nəticələrə əsasən, respondentlərin 6.0%-i türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın yalnız tarixi-mədəni əlaqələr çərçivəsində, 6.2%-i tarixi-mədəni və iqtisadi əməkdaşlıq çərçivəsində, 84.2%-i hərbi-siyasi əməkdaşlıq formatında qurulmasını istədiyini bildirib.

İctimai rəy sorğusunun nəticələri göstərir ki, Azərbaycan ictimaiyyəti regional təhlükəsizlik üçün vahid hərbi-təhlükəsizlik təsisatının qurulmasını istəyir.

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) dünyanın yeni güc mərkəzlərindən birinə çevrildiyini demək üçün tam əsas var. 200 milyondan çox insanın yaşadığı geniş bir coğrafiyanı əhatə edən, hərtərəfli iqtisadi potensiala, enerji resurslarına, nəqliyyat yollarına, eləcə də müasir ordulara malik TDT bu gün haqlı olaraq beynəlxalq platformalarda təmsil olunmağa iddialıdır. Quruma üzv türk dövlətlərinin öz aralarında nümayiş etdirdikləri qarşılıqlı dəstək və həmrəylik onun bu iddiasının reallığa əsaslandığını isbatlayır. Müharibələrin və münaqişələrin gətirdiyi xaosun hökm sürdüyü müasir dünyada cərəyan edən proseslər təhlükəsizlik sahəsinə xüsusi diqqətin yetirilməsini də vacib edir. Bu mənada türk dövlətləri də öz növbəsində müdafiə qabiliyyətlərini artırmalı, xarici təhdidlərdən qorunmaqdan ötrü lazımi addımları atmalıdırlar. Bu mənada TDT çərçivəsində təhlükəsizlik sahəsi, xüsusi xidmət orqanlarının məlumat mübadiləsi, informasiya seqmentində də ayrıca platformanın qurulması, vahid koordinasiyanın təşkili günün tələbinə çevrilib. Bütün bunlarla yanaşı, TDT-yə daxil olan ölkələr aydın başa düşürlər ki, belə ciddi beynəlxalq ambisiyaları həyata keçirmək, həm bütövlükdə təşkilatın, həm də ayrı-ayrı üzv ölkələrin etibarlı təhlükəsizliyini təmin etməkdən ötrü türk dünyasına güclü, müasir silahlı qüvvələr lazımdır.

Bu barədə hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, SSRİ-nin dağılması beş türk respublikasının müstəqillik əldə etməsi ilə nəticələndi. Bu beş respublikasının ümumi ərazisi nəhəng bir coğrafiyanı əhatə edir: "Təkcə Qazaxıstan

dünyada ən böyük ərazisinə görə 7-ci yerdə olan dövlətdir. Eləcə də Özbəkistanın da böyük ərazisi var. Bu beş türk respublikasının, həmçinin Türkiyənin yerləşdiyi coğrafi ərazi də dünyanın çox mühüm strateji əhəmiyyət daşıyan nöqtələridir. Həmin beş respublika və Türkiyə Cümhuriyyəti arasında hərbi-siyasi ittifaq mütləq gələcəkdə rəsmiləşəcək və qurulacaq. Bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatında birləşən qardaş respublikalar gec-tez vahid ordularını, vahid təhlükəsizlik sistemlərini qurmalıdırlar. Bu addım reallaşanda dünyada söz sahibinə çevrilən bir güc mərkəzi meydana gələcək. Türk Dövlətləri Təşkilatında Türkiyədən sonra ən güclü orduya malik dövlət Azərbaycandır. Eləcə də digər qardaş ölkələrin də silahlı qüvvələri inkişaf edir, güclənir. Azərbaycan Ordusu artıq xeyli müddətdir Türkiyə ordusu modelinə keçid edir. Hesab edərim ki, digər qardaş türk respublikalarında da bu proses sürətlə həyata keçirilməlidir. Bu prosesin bütün türk respublikalarında həyata keçirilməsi sonrakı mərhələdə vahid ordu, vahid təhlükəsizlik sisteminin formalaşdırılmasında öz rolunu oynayacaq. Türk dövlətlərinin gələcək təhlükəsizliyinin yüz faiz təminatı üçün bu qaçılmazdır".

Azərbaycanda 84 faiz "Türk NATO"sunun yaranmasını istəyir

Hərbi ekspertlərə görə, dünyada hərbi-siyasi proseslər o qədər təhlükəli istiqamət alıb ki, türk dövlətlərinin özləri üçün təhlükəsizlik çetiri qurması zəruridir

masız qaçılmazdır. Müasir Turan ordusunun qurulması bütün Türk dünyasının təhlükəsizliyinin, müstəqilliyinin təminatı deməkdir".

Hərbi ekspertin sözlərinə görə, dünyada geosiyasi, hərbi-siyasi proseslər o qədər təhlükəli istiqamət alıb ki, türk dövlətlərinin

özləri üçün sarsılmaz təhlükəsizlik çetiri qurması zəruridir. Turan ordusu ən mükəmməl təhlükəsizlik çetiri ola bilər: "Türk Dövlətləri Təşkilatının İstanbulda mərkəzi ofisi fəaliyyət göstərir. Türk dövlətlərinin orduları arasında birgə təlimlər keçirilir. Bunları və digər atılan addımları da nəzərə alsaq hesab etmək olar ki, bir hərbi-siyasi alyansın yaradılması mümkün görünür. Turan birliyinin yaranması istiqamətində addımlar atılırsa, deməli, Turan ordusunun da yaradıl-

rə sahib olmaqla bu prosesdə lokomotiv rolunu oynayan ölkələrdən birinə çevrilib. Son dövrlər Türk Dövlətləri Təşkilatının müvafiq digər qurumlarının yaranması da bu təşkilatın ambisiyalarından xəbər verir. Təbii ki, ölkələrimiz arasında bütün istiqamətlərdə, xüsusilə də hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində həyata keçirilən tədbirlər, aparılan siyasət onu deməyə əsas verir ki, gələcəkdə bu istiqamətdə Türk Dövlətləri Təşkilatı əslində müasir modern silahlı qüvvələrə malik

Rusiya ordusu Gümrüdə bu halda çıxıb

2024-cü ilin sonuna qədər 102-ci hərbi bazanı bağlamaq və orada Fransa hərbi bazasını yerləşdirmək qərarı veriləcək?

Paşinyan KTMT-dən çıxacağılarını rəsmən elan etdi. Ermənistan təşkilatda fəaliyyətini məhdudlaşdırsa da, indiyə qədər çıxmaqla bağlı yüksək səviyyədə mövqe açıqlamamışdı. Və rəsmi İrəvanın KTMT ilə bağlı sərgilədiyi mövqe daha çox Azərbaycan qarşısında təşkilatın dəstəyini qazanmaq, Rusiyanın mövqeyinə təsir etmək və Qərbi qarşısında qiymətini artırmağa bənzəyirdi. Hərçənd Paşinyanın açıqlamasından sonra özünün də dedi ki, "geridönüşün olmayaacağı" görünür.

Erməni baş nazir bu açıqlamanı parlamentdə müxalifətə ittihamlı suallarını cavablandırarkən verib, lakin ABŞ-Ermənistan strateji dialoqunun keçirilməsindən sonra verilən bu bəyanatın arxasında Vaşinqtonun da istəklərinin olduğu ehtimalı ön plana çıxır. İstisna deyil ki, ABŞ Ermənistandan verəcəyi dəstək qarşılığında KTMT-dən ayrılmağı yekunlaşdırmasını istəyib.

Ermənistanın KTMT-dən çıxması Rusiyanın bu ölkədəki hərbi mövqelərinin də zəifləməsinə sürətləndirəcək. Moskvanın bu reallıqla barışacağı sual altındadır, lakin Rusiyanın hazırda Ermənistana hərbi və siyasi təsir imkanları o qədər də effektiv deyil. Bundan fərqli olaraq, iqtisadi rıçaqların işə salınması Ermənistan üzərində təsiredici faktor ola bilər. Məsələn, təkçə erməni yük maşınlarının önünün kəsilməsi Ermənistan iqtisadiyyatı üçün ciddi itkilərə səbəb olur. Bu baxımdan, Rusiyanın iqtisadi rıçaqlardan istifadə edəcəyi mümkün variantlardır, lakin bu, Moskvanı dilemma qarşısında qoyur. Çünki iqtisadi rıçaqlardan istifadə erməni əhalisinin zərər çəkməsi ilə nəticələnir və bu, Rusiyanın erməni ictimaiyyətinin dəstəyini qazanmaq siyasətinə ziddir, o cümlədən Ermənistan hakimiyyətinin ictimai rəydə anti-Rusiya siyasətini əsaslandırmaq imkanlarını artırır.

Moskvanın Gümrüdəki bazasına təhlükə yaranmadığı müddətdə İrəvanla ehtiyatlı mövqeyini davam etdirəcəyi, buna paralel olaraq, bölgədəki mövqelərini qorumaq üçün Azərbaycanla daha çox işləmək siyasətini izləyəcəyi görünür.

"2024-cü ilin sonuna qədər - ən mənfəətli ssenari reallaşarsa - İrəvan Gümrüdəki Rusiya hərbi bazasını bağlamaq və orada Fransa hərbi bazasını yerləşdirməklə bağlı siyasi qərar qəbul edə bilər, eyni zamanda Ermənistan-dakı Rusiya sərhədçilərini də eyni aqibət gözləyir".

Axar.az xəbər verir ki, bu sözləri **rusiya hərbi ekspert İqor Korotçenko** deyib. Onun sözlərinə görə, Fransa hərbi bazasının ardınca Amerika aviabazası çox yaxında Erebunidə peyda ola, ABŞ elektron kəşfiyyat mərkəzi də yerləşdirilə bilər: "Paşinyanın "Rusiya hərbi bazası məsələsi gündəmdə deyil" kimi məlum bəyanatlarına gəlincə, bu, sadəcə olaraq, Rusiyanı qarmaqda saxlamaq istəyidir, İrəvanın Vaşinqton, Paris, Brüsselə razılaşdırdığı strateji dezinformasiya elementidir. Məqsəd mümkün iqtisadi sanksiyalar da daxil olmaqla, sərt cavab tədbirləri üçün Moskvanı vaxtından əvvəl təhrik etməkdir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

□ **"Yeni Müsavat"**

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasına hazır olduğunu deyib. Əksər prinsiplərin razılaşdırıldığını bildiren Paşinyanın sözlərinə görə, İrəvan Almatı Bəyannaməsinə əsaslanan sülhdə maraqlıdır.

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan da bəyannamənin qeyd edib ki, bir ay müddətində Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasına İrəvan hazırdır.

Erməni rəsmilərin açıqlamalarından belə anlaşılır ki, guya Azərbaycan tərəfi sülhdən yayınır. Amma ekspertlər hesab edirlər ki, Ermənistan yenidən bu bəyannamə ilə fikirləri yayındırmaq, əslində sülh sazişindən yayınmaq siyasəti həyata keçirir. Azərbaycan tələb edir ki, Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliklər vacibdir. Çünki qarşı tərəfin ana qanununda Azərbaycana qarşı ərazi iddiası qalmaqdadır. Politoloqlar qeyd edirlər ki, Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliklər edilməyə, imzalanacaq sülh dayanıqlı olmayacaq.

Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin (BMTM) şöbə müdiri, politoloq Cavid Vəliyev mövzu ilə bağlı AYNA-ya müsahibəsində deyib ki, bu gün Ermənistan konstitusiyası müstəqillik bəyannaməsi ilə bütünlük təşkil edir:

- Çünki konstitusiyanın preambulasında qeyd olunur ki, o, müstəqillik bəyannaməsinə zidd ola bilməz. Bu bəyannamə də 1989-cu ildə qəbul edilib və orada Qarabağ "Ermənistanın bir parçası" kimi göstərilir. Yəni ki, ermənilərin "miatsum" dediyi siyasətin "hüquqi tərəfi"

məhz budur. Nəzərə almaq lazımdır ki, Ermənistan konstitusiyası bu dövlətin əsas qanunudur və bir çox məsələlər, imzalanan sazişlər, beynəlxalq müqavilələr həm Ermənistan parlamentində təsdiqlənməlidir, həm də konstitusiyada təsdiqini tapmalıdır. Məsələn, 2010-cu ildə Türkiyə ilə Ermənistan arasında diplomatik əlaqələrin qurulması və sərhədlərin açılması istiqamətində bir müqavilə paraf olunmuşdu. Bu, daha sonra Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsinə təsdiqlənmək üçün göndərildi. Konstitusiyaya məhkəməsi bunu təsdiqlədi, amma sonda şərh əlavə etdi. Orada göstərilirdi ki, bu saziş Ermənistan konstitusiyasına və müstəqillik bəyannaməsinə zidd şərh oluna bilməz. Bu, o deməkdir ki, Ermənistan Türkiyə ilə sərhədləri açır, diplomatik münasibətlər qurulur, amma Türkiyəyə qarşı ərazi iddiası, "soyqırımı" iddiası davam etdirilir. Belə olduğu müddətdə, Ermənistan konstitusiyası dəyişmədikcə, sülhün qalıcılığı şübhə altında olacaq.

- **Yeni Ermənistanın iddiası qaldıqca, sülh də əldə olunmayacaq...**
- Tamamilə doğrudur. Bu, sülhə əngəl olan əsas məsələdir. Həmçinin Ermənistanın daxili siyasətində bir mübarizə vasitəsi kimi qalacaq. Tutaq ki, sabah indiki şərtlər çərçivəsində Azərbaycan sülh sazişini imzaladı. Və Ermənistan da öz daxili prosedurlarında yenidən bir şərt qoydu: "Azərbaycanla sülh sazişini təsdiqləyirik, amma bu, Ermənistan konstitusiyası və müstəqillik bəyannaməsi ilə ziddiyyət təşkil etməməlidir, zidd şərh oluna bilməz". Bu, o anlamı verir ki, Ermənistan Qarabağa qarşı iddialarını, "miatsum" adlı xəstə siyasətini davam etdirir. Bununla da imzalanan sülh sazişinin mənə-

“Sülh sazişi imzalandıqdan sonra hakimiyyət dəyişsə...”

BMTM-in şöbə müdiri: “Belə olsa, o sənədin mənası qalmayacaq”

si qalmayacaq, dayanıqlı olmayacaq. Biz o sazişi ona görə imzalayırıq ki, sülh əldə edilsin, normal diplomatik münasibətlər qurulsun, əməkdaşlıq olsun. Ermənilərin Qarabağa iddiası qalacaqsa, sülh, əməkdaşlıq mümkündürmü? Əlbəttə, mümkün olmayacaq. İkincisi, tutaq ki, sülh sazişi imzalandıqdan sonra Ermənistanda hakimiyyət dəyişdi, başqa qüvvələr ha-

kimyyətə gəldilər. Onlar da bəyan etdilər ki, bu sülh sazişini qəbul etmirlər. O zaman təsəvvür edirsiniz, vəziyyət necə olacaq? Bu gün Ermənistan hakimiyyətinin əleyhdarı olan müxaliflər, revanşist qüvvələr zaman-zaman bildirirlər ki, Paşinyanın atdığı addımlar Ermənistan konstitusiyasına ziddir. Paşinyan hakimiyyəti bu konstitusiyayı, parlamentin qəbul etdiyi qə-

rarları dəyişmədiyi müddətdə sülh sazişinin mənası yoxdur. İrəvan həqiqətən barış istəyirsə, o zaman Ermənistan konstitusiyası dəyişdirilməlidir. Bakının başqa bir tələbi yoxdur.

- **Rəsmi İrəvan konstitusiyada dəyişiklik etmək üçün siyasi iradə tapacaqmı və ümumiyyətlə, bunda maraqlıdır?**

- Maraqlı olduqları hakimiyyət nümayəndələri tərəfindən zaman-zaman səsləndirilir. Nə qədər səmimiyyətlər? Onu demək çətinidir. Amma Nikol Paşinyan, parlament sədri Alen Simonyan mütəmadi olaraq konstitusiyaya dəyişikliklərinin zəruri olduğunu söyləyirlər, sanki cəmiyyəti buna hazırlayırlar. Amma erməni müxalifəti buna qarşıdır və hazırkı etirazlar fonunda referendumla getmələri bir qədər çətin görünür. Lakin bu məsələlər Azərbaycanın problemi deyil. Sülh sazişinin olması üçün Ermənistan rəsmən ərazi iddiasından imtina etməlidir. Barış istəyirlərsə, ölkələrinin inkişafını istəyirlərsə, Paşinyan özündə siyasi iradə tapmalı, məsələni yoluna qoymalıdır.

Tiflisin yeni siyasəti Azərbaycana hansı təhlükələr yaradır?

Gürcüstan analitikləri hesab edir ki, çox sabit siyasi quruluşu Azərbaycanı siyasi və ya iqtisadi sarsıntılara az həssas edir

ABŞ mübahisəli Xarici Təsirlərin Şəffaflığı Aktının qəbulu və ölkənin anti-Qərb dönüşü səbəbindən Gürcüstana yardımına yenidən baxa bilər. Bunu Dövlət Departamentinin sözcüsü Metyu Miller jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Millerdən ölkədə baş verən son hadisələri və hakimiyyətdə olan partiyanın siyasətçilərinin açıq-aşkar qeyri-dost bəyanatlarını nəzərə alaraq, ABŞ-ın Gürcüstanla münasibətləri necə davam etdirməyi planlaşdırdığı soruşulub. Sözcü deyib ki, o, cavab verməkdən çəkinəcək, çünki hazırda Dövlət Departamentində Gürcüstanla münasibətlərin yenidən müzakirəsi böyük siyasət dəyişiklikləri demək ola bilər.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinken Gürcüstana

münasibətdə viza məhdudiyyətinin tətbiq ediləcəyini bəyan etmişdi ki, bu da ölkədə demokratiyanın pozulmasına görə məsuliyyət daşıyacaq şəxslərə aid ediləcək.

Əgər Gürcüstanın ABŞ və ümumilikdə Qərblə münasi-

bətlərində kəskin dönüş olarsa, bu, Azərbaycan və bütün Cənubi Qafqaz üçün nə deməkdir? Axı bundan sonra Gürcüstan hakimiyyəti Rusiya ilə yaxınlaşmağa doğru addım atsa, bu, Azərbaycandan Qərbə doğru mövqad və plan-

laşdırılan enerji və nəqliyyat layihələri üçün təhlükə yarada bilər. Ölkəmizin Avropa İttifaqı (AI) ilə əlaqələri də zərbə altında ola bilər.

AYNA mövzunu tanınmış gürcüstanlı ekspertlərlə müzakirə edib.

Diplomat və analitik Marmuka Qamkrelidze hesab edir ki, ölkənin xarici siyasətindəki hər hansı kəskin dəyişiklik onun qonşularına həmişə müəyyən təsir göstərir: "Xüsusən də Cənubi Qafqaz kimi mühüm logistik marşrutların və deməli, əsas global oyunçuların maraqlarının kəşşiyi regionda.

Qərbdən Şərqə, xüsusən də Şimala dönüş Gürcüstan üçün faciəvi nəticələrə, o cümlədən suverenliyin itirilməsinə səbəb ola bilər. Ermənistan üçün də bu fakt həssas olacaq, çünki bu ölkənin özü də gözünü Qərbdə dikib və regionda siyasi müttəfiqini itirməsi bu yolda əlavə çətinliklər yarada bilər. Azərbaycana gəldikdə isə hesab edərim ki, bunun nəticələri ancaq dolayı olacaq. Avropa üçün zəruri olan karbohidrogen ehtiyatları, onun yeni İpək Yolu üzərindəki fundamental coğrafi mövqeyi, Türkiyə kimi təsiredici global oyunçuya yaxınlığı və çox sabit siyasi quruluşu Azərbaycanı siyasi və ya iqtisadi sarsıntılara az həssas edir".

Gürcüstan Strateji Təhlili Mərkəzinin (GSAC) aparıcı eksperti Gela Vasadze isə hesab edir ki, problem təkcə Gürcüstanda demokratiya və ya qeyri-demokratiya ilə bağlı deyil: "Problem ondadır ki, Gürcüstanın xarici siyasət orientasiyası dəyişir. Gürcüstan ABŞ-ın siyasi çetiri altında olduğu halda, Bakı-Tiflis-Ceyhan, Bakı-Tiflis-Qars, Bakı-Supsa, Cənubi Qafqaz qaz kəməri kimi regional layihələr təhlükə altında deyildi. Üstəlik, Bakı-Supsa və BTC Vaşinqtonun aktiv dəstəyi olmadan mümkünsüz olardı. Moskva regional layihələri məhdudlaşdıracaqmı? Hazırda bu, Azərbaycan deyil, ancaq bir gün mütləq məhdudlaşdıracaq bir şərtidir. Moskva Mərkəzi Asiya ölkələrinin Rusiyadan Cənubi Qafqaza enerji marşrutlarını dəyişməsinin qarşısını almaq üçün Çindən Avropaya nəqliyyat dəhlizini əsas marşrut kimi itirməmək, Cənubi Qafqazda öz təsirini bərpa etmək üçün hər şeyi edəcək. Ona görə də Gürcüstan onlara lazımdır".

Ermenistanın Ukrayna-dakı səfiri Vladimir Karapetyanın və İrəvanın Nor Nork vilayətinin rəhbəri Tigran Ter-Marqaryanın Buçaya səfəri İrəvanla Moskva arasında gərginliyi daha da artırır. Ermənistanın Moskvanın həssas yerindən "vurması" Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarovanı daha çox qəzəbləndirib.

"Biz həqiqətən ümid edirik ki, Ermənistan nümayəndə heyəti bu şəxslərin siyahısını Rusiya tərəfi ilə bölüşəcək. İki ildir ki, heç kim, o cümlədən BMT orada öldüyü iddia edilən insanların siyahısını bizə təqdim edə bilmir", - diplomat bildirib.

Zaxarova onu da deyib ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə yardım göndərilməsi və orada Rusiyaya qarşı qəbul edilməz bəyanatlar səsləndirilməsi ilə əlaqədar Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinə etiraz notası göndərilib.

Bu arada isə belə iddialar yayılıb ki, Ermənistan parlamenti Buçadakı hadisələri həttə soyqırımı kimi tanımasını gündəmə gətirə bilər. İstisna edilmir ki, proseslərin gedişindən asılı olaraq, Ermənistan Rusiyanın Ukraynada törətdiklərini soyqırımı kimi qəbul edər.

Dövlət Duması qondarma erməni soyqırımı qərarını ləğv edəcək?

Deputatın fikrincə, Türkiyə ilə münasibətlərin inkişafının məntiqi də bunu aktuallaşdırır - Ermənistan Buça hadisəsini Rusiyaya qarşı istifadə edərsə...

bərlik edib. Bu ehtimallar nə deyir?

Ana Vətən Partiyasının sədri, deputat Fəzail Ağamalı Ermənistanı gözləyən təhlükələrdən söz açdı: "Əslində bu gün Rusiya ilə Ermənistan arasında münasibətlərin kəskinləşməsi artan dinamika üzrə inkişaf edir. Ermənistan tərəfindən bu ritorikanın getdikcə sərtləşdirilməsi şübhəsiz ki, onun Qərbdən, xüsusi olaraq, Amerikadan aldığı təlimatlara söykənir. Niyət də birmənalı olaraq, Rusiyanın daha çox Ermənistan üzərində

berlik və bu qırılma ərəfəsindədir. İndi Rusiya buna necə reaksiya verəcək, Rusiya bunu Ermənistanla bağışlayacaqmı, bir gün komanda verib, Ermənistanı tərk edin, Rusiyaya qayıdın əmri veriləcəkmi və yaxud başqa hərəkətlər olacaqmı, bütün bunlar tamamilə hələ cavabı tapılmayan suallardır. Amma dəfələrlə deyildiyi kimi, istisna olmaz ki, erməniləri dünyanın ən müxtəlif yerlərindən yığıb, toparlayıb, iki əsrdən çox Azərbaycanın tarixi torpaqlarında, həm də ən gözəl tarixi torpaqlarımızda məskunlaş-

peşmanlığını yaşamaqdadır. Baxaq görək, Rusiya sizin də dediyiniz kimi, həmin qərarı ləğv edəcəkmi, fərqli yanaşma sərgiləyəcəkmi? Bu yaxın gələcəyin işidir. Həm də Türkiyə ilə münasibətlərin inkişafının məntiqi də bunu aktuallaşdırır. Rusiyanın mövqeyini gözləyək".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə Rusiya-Ermənistan gərginliyini artıran bir sıra son səbəbləri önə çəkdi: "Ermənistanın qərbyönlü siyasi oriyentasiyasını gücləndirməsi nəticəsində Rusiya ilə arasında gərginlik artmaqdadır. Bu gərginliyi artıran ən son amillər olaraq qeyd edilə bilər - Ermənistanın Ukraynadakı səfirinin Buça səfəri və bu səfərdə Rusiya əleyhinə səsləndirilən bəyanatlar, Paşinyanın KTMT-dən çıxmaqla bağlı ən son bəyanatı, ABŞ dövlət katibinin köməkçisi O'Breynin səfəri çərçivəsində ikitərəfli strateji əməkdaşlığın elan olunması, Azərbaycanla sülh gündəm ikən buna hər vechlə mane olmağa çalışan qüvvələrin Ermənistan-Azərbaycan sərhədində təxribat törətməsi fonunda Paşinyanın ölkə daxilində hökumət əleyhinə çıxan etirazçılara qarşı güc tətbiq edərək asayışı təmin etməyə çalışması, Rusiyanın bu etirazların təşkilindəki "gözəgö-

Zatulin bağırdı: "Paşinyana fikir verməyək..."

Ermenistanın KTMT-dən çıxmaq qərarı ölkənin yenidən Qərbə istiqamətli olmağıdır. Bunu Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri, Avrasiya inteqrasiyası və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulin deyib.

"Paşinyan öz kursu ilə gedir və bu, tamamilə göz qabağındadır. Ermənistan hökumətinin oriyentasiyasının bütün ictimai əlamətləri 2022-ci ilə aid olsa da, Paşinyanın gəlişi əvvəldən Ermənistanı Qərbə yönləndirmək ideyalarından ilhamlanıb. Paşinyanın uzunduğu Qarabağ müharibəsindəki məsuliyyəti, eləcə də "Qarabağ xalqı"nın gələcək taleyinə dair məsuliyyəti Rusiyanın üzərinə atması da ümumi planın həlqəsi idi", - o bildirib.

Zatulin qeyd edib ki, Rusiya Paşinyanın siyasətinə əhəmiyyət verməməyə çalışaraq çox şey itirir: "Dəfələrlə xəbərdarlıq etmişəm ki, Paşinyanı sakitləşdirmək, ona fikir verməyərək İrəvan hökuməti ilə əməkdaşlıq imkanlarına inanmağa davam etmək bizim zərərli və ya anlaşılmazlıqımız kimi qəbul edilir. Ermənistanın vətəndaş cəmiyyəti ilə hansısa ünsiyyət kanalını saxlamaq üçün məhz 2018-ci ildə Paşinyanın gəlişindən sonra "Lazarev klubu"nu yaratdıq. Ermənistanda hələ də Rusiya ilə münasibətlərə inananlarla hansısa telləri, müəyyən əlaqəni saxlamaq üçün alovu yandırmağa çalışırıq. Ancaq Rusiyanın indiyə qədərki rəsmi kursu kiminsə təqdir edəcəyi ümidi ilə Ermənistanda baş verənlərə tamamilə qarışmamaq, erməni müxalifəti ilə əlaqələri gücləndirməkdən çəkinmək olub. Bu yolda heç nə qazanmamışıq, sadəcə itirmişik".

Ermənistan Belarusdakı səfiri geri çağırdı

Ermenistanın Belarusdakı səfiri Razmik Xumaryan məsləhətləşmələr üçün İrəvana çağırılıb. Bu barədə Ermənistan XİN-in mətbuat xidmətinin rəhbəri Ani Badalyan məlumat verib. Qeyd edək ki, baş nazir Nikol Paşinyan iki gün əvvəl

bir daha Belarusa səfər etməyəcəyini bildirib. Ermənistanla KTMT arasında çətin münasibətlərdən danışan baş nazir Belarus prezidentinin məlum qalmaqallı bəyanatını xatırladı.

"KTMT ölkələrinin liderlərindən biri müharibənin hazırlanmasında iştirak etdiyini, Azərbaycanın qələbəsini ruhlandırdığını, inandığını və arzuladığını bildirir. Bundan sonra mən Belarus rəhbəri ilə KTMT formatında nəyisə müzakirə etməyə gedəcəm?", - deyərək Paşinyan bildirib.

"Bundan sonra bir daha Belarusa getməyəcəm. Nə qədər ki, prezident Aleksandr Lukaşenko Belarusdadır. Və ümumiyyətlə, bəyan edirəm ki, bundan sonra Ermənistanın bir dəne də olsun rəsmi nümayəndəsi Belarusa getməyəcək", - Paşinyan söz verib.

dakı 200-300 illik imperiya siyasətinin nəticələri ləğv olunaraq, tarixi bumeranq yaşanırdı. Burada tarixin geri dönüşü baş verirsə, qanunların və qərarların geri oxunuşu da mümkündür. Rusiyanın davranışları Paşinyanın davranışlarına adekvat və paralel

olacaqdır. Yeni Ermənistan sözde deyil, real olaraq anti-Rusiya davranışları sərgiləyirsə, Rusiyanın hədələri də media müstəvisindən real hərbi-siyasi müstəviyə keçəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Yada salmaq ki, Çexiya Senatı Rusiya ordusunun Ukraynada törətdiyi cinayətləri Ukrayna xalqının soyqırımı kimi tanıyıb. ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsi Rusiyanın Ukraynaya qarşı hərəkətlərini Ukrayna xalqının soyqırımı kimi tanıyan qətnamə qəbul edib. Polşa, Latviya və Estoniya rəsmiləri Buça olaylarını soyqırımı adlandırdılar. Gürcüstanın Vahid Mili Hərəkət Partiyası Ukraynanın Buça şəhərində dinc əhalinin kütləvi şəkildə öldürülməsinin soyqırımı kimi tanınması ilə bağlı qətnamə hazırlasa da, qəbul olunmadı.

Ermənistan Buçanı soyqırımı kimi tanıyarsa, Rusiya "erməni genosidi" barədə 1995-ci il qərarına yenidən baxa bilərmə?

Yada salmaq ki, Rusiya Dövlət Duması saxta "erməni soyqırımı"nın Duma səviyyəsində qəbul edilməsində indi İrəvana girişi qadağan edilmiş deputat Konstantin Zatulinin xüsusi xidmətləri olub. O zaman Zatulin bununla bağlı yaradılan komissiyaya rəh-

də olan hakimiyyətinə, nəzarətinə son qoymaq və beləliklə həm də onların düşüncəsinə görə, Qafqazdan Rusiyanın imkanlarını tamamilə məhdudlaşdırmaq, onun bu ərazidə fəaliyyətinə son qoymaqla, bütün sahələr üzrə. İndi bu proses Ukrayna-Rusiya cəbhəsində qanlı müharibə ilə müşayiət olunur. Ermənistanda isə təbii ki, qanlı müharibələr, hadisələr görünür. Bu ölkədə qarşıdurma açıq müstəvidə Rusiyaya qarşı gedir. Paşinyan, Simonyan təmsilində Kremlə qarşı sərf ifadələr işlədilir. Eyni zamanda Paşinyan münasibətləri daha da gərginləşdirməmək üçün özünə-məxsus erməniasayq fikirlərini ortalığa gətirir ki, iplər tamamilə qırılmasın. Ancaq onların Bucaya gedişi, Ukraynanın şəhərində olması və bu şəhərin bəlli olduğu kimi Avropa ölkələri tərəfindən soyqırım kimi təqdim edilməsi onu göstərir ki, Ermənistan ola bilsin gələcəkdə bu baxımdan Avropa ölkələrinə qoşulsun. Ermənistanla Rusiya arasında bütün iplər gə-

dırb onlara dövlət yaradan Rusiya imperiyası və onun varisi SSRİ olub. Bu gün isə SSRİ-nin varisi olan Rusiya Federasiyası bu ənənəni saxlamağa çalışır. Ermənistan isə bu halda çıxmaq arzusunda deyil. Baxır, Rusiyanın durumuna. Ola bilsin ki, getmə ərəfəsində Ermənistan çox ciddi, sarsıdıcı və ağır zərbələr vurdu, onun dövlətçiliyi üçün olduqca çətin bir durum yaratsın. Hətta elə bir ssenari hazırlana bilər ki, Ermənistan dövləti tamamilə tarixin qaranlıq səhifələrinə keçsin. Rusiya bunu da edə bilər. Hadisələrin indi gedişatına baxaq. Vaxtilə 1994-cü ildə genosidə bağlı Dövlət Dumasının qəbul etmiş olduğu qərar da bu gün Rusiyanın həmin dövrdə nə qədər səhv etdiyini Zatulin kimi faşist düşüncəli, ermənilərdən mayalanan bir kəsin təşəbbüsü, rəhbərliyi ilə bu qətnamənin qəbul edilməsi, hər zaman faşist Ermənistanın yanında olması əslində Rusiya üçün qara ləkədir. Zatulinin təmsilində Rusiya bu gün özünün

Qaliya hissəsi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

(çox alliterativ köşə)

Bakıda maşın yarışları keçirən “Şəhər Halqası” şirkətimizin nümayəndəsi Çingiz müəllimi yarım milyona yaxın yeyintidə suçlayıb içəri basmışlar, məhkəmədə Gino müəllim (səhv oxumadınız, keçmiş övrətinin mətbuata verdiyi açıqlamalara görə Çingiz müəllim patriotizmin şiddətindən həm də ABS vətəndaşlığı almışdır və oradakı sənədlərdə adı məhz Gino şəklindədir) maraqlı bir cümlə işlətməmişdi: “Mən yeyinti eləməmişəm. Formula yarışı üçün avadanlıqlar lazım idi, onlar da qeyri-standart şeylərdir, dünya bazarında konkret qiyməti olmur. Bu yarış təşkil edəncən mənim başım keçəl olub”.

Yəqin indi ağır cinayətlər məhkəməmizdə qurulan pit-stopun hakim-prokuror-vəkil triosu bir neçə saniyənin içərisində Çingiz müəllimin keçəl olmuş başını da dəyişdirib yerinə təzə baş qoyacaqlar. Çünki analoqu olmayan korrupsiya formul(a)sında şikayətlər qəbul edilmir. Deyir-mənçisənsə, lap istəyirsən Koroğlunun şəxsiyyət vəsiqəsini daşı, xeyri yoxdur, dən çağırmaq borcundur. Üstəlik, günahı keçmiş nazir Azad müəllimin oğlunun üstünə atmaq da mənasızdır. Biz keçini keçə ayağından, qoyunu qoyun ayağından asırıq. Qabaqdan da Qurban bayramı gəlir, deyirlər heyvandarlığımızda azalma vardır. Bəs kimi kəsməliyik? Həminin balası var.

Mövzu torbasının ağı açılmışkən, belə zamanədən şikayətçilərdən biri də hazırda Londonda canıyla əlləşir. Beynəlxalq Bankın müdiri olmuş Cahangir müəllimin halal övrəti, “Harrod” lüks univermagında bazarlıqları ilə cahan-da ad qoymuş, Azərbaycan həqiqətlərini və zinetlərini dünyaya çıxartmış Zəmirə Hacıyeva əmlakını xilas etməyə çalışır. **Sitat:** “Z.Hacıyeva Naytsbridcə 15 milyon funt sterlinq dəyərində evin və Berkşirdə qolf sahəsinin qanun çərçivəsində alındığını sübut etməlidir. O, məhkəmədə sözügedən əmlakların qanuni vəsaitlərlə alındığını sübut edə bilməzsə, bu aktivlər müsadirə edilə bilər”. Sitatın sonu. Lakin Hacıyeva pulların mənbəyini göstərmək yerinə 2005-ci ildə Hacı Məmmədovun bandasının özünü girov götürməyindən danışmışdır. Yəqin əzabkeş imici yaradır. “Məni hər yerdə incidirlər, bari siz evə dəyməyin” demək istəyir.

Ancaq Zəmirə xanım adı rus dili və ədəbiyyatı müəllimi olmuşdur. Bizdə müəllimlər bu qədər pul qazanırmı? 15 milyona Londonda ev almaq bir yana, 15 manata et ala bilməyən müəllim tanıyıram. Bəs o zaman bu ağlaşma-sızlaşma nə üçündür? (Dəli şeytan deyir müəllimlərin sertifikat imtahanı Hacıyeva kimi müəllimlərə görə aparılır. Hökumət fikirləşir ki, bunların pulu çoxdur, işsiz qalsalar acından ölməzlər).

60 il quldurluq edib, sonra ahiylə yaşda tövbə üçün həccə gedən bəzi tülkülər kimi, bizim oğru-korrupsioner sürüsü də axırda adətən məsumiyyət mələyi donuna bürünürlər. Xalq yolunda keçəl olan, girov düşənləri yazdıq, amma xalq özü də səfirdir axı. Hamımızın torpağımız bir yerdən götürülmüşdür. Təzəlikcə polis idarəsi belə tragikomik əhvalatı açıqlamışdı: xaricdən bir zəhmətkeşimizə zəng ediblər, danışa-danışa bank kartından 21 min manatı çəkiblər, axırda işə... saflığına görə ona təşəkkür edib telefonu qapadıblar.

Ölkə deyil, məsumiyyət muzeyidir, bir Orxan Pamuku çatışmır. Uzun müddət idi futbol yağmasına baş məşqçi axtarırdılar, indi bir portuqaliyalını tapıblar. Adam deyib ki, fantastik uğurlar əldə edəcəyəm. Kimin şübhəsi var? Bizdə futbol sahəsində fantastik yeyintilər olur. Elə sənətkarın illik maaşını da dövlət sirri olaraq gizli saxlamışlar. İnşallah, Santuş müəllim də bir neçə müddət xıdır-xıdır yeyib gəldir. Hansı “tuş”a gəldiyini bilir. Bu “Portuqaliya, Qaliya” təmasında bir anekdot var, heylf yazsa bilmərəm. Özəti belədir ki, adamın bir yerinə döydürdüyü “Portuqaliya” tatusundan “Qaliya” hissəsi qalır. Bilənlər bilməyənlərə danışsın. Ta keçib, yazıram: adamın biri gəlir həkimə, deyir, doktor, filan yerim balacalaşır, əlac elə. Doktor baxır, deyir, a kişi, niyə narahatсан, lap əladır, hələ üstünə “Qalya”nın adını döydürmüşsən, maşallah. Adam deyir: “Eh, doktor, o yazı əvvəlcə Portuqaliya idi”.

Prinsipcə, bizə də büdcədən və Santuş müəllimdən “Qaliya” hissəsi qalsa bəsimizdir.

Fransa hakimiyyəti Azərbaycana qarşı qərəzli siyasətini media nümayəndələrinə də tətbiq etməyə başlayıb. Belə ki, Almaniyanın Bonn şəhərində keçirilən seminarda iştirak etmək üçün AzərTAC-ın ezam olunan əməkdaşının Şengen ərazisinə girişi iyunun 11-də Fransanın qeyri-qanuni və əsassız sifarişi əsasında bloklanıb.

AzərTAC-ın məlumatında deyilir: “BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası (UNFCCC) Katibliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirə dünyanın bir çox ölkələrindən jurnalistlər dəvət edilib. Köln/Bonn hava limanında əməkdaşımız Aygün Həsənovaya bildirilib ki, Fransa tərəfindən onun Şengen ərazisinə daxil olması yasaqlanıb. Çoxgirişli Şengen vizası, seminara dəvət və digər sənədlərin qaydasında olduğunu gören Almaniyanın rəsmi qurumları da bu məsələni araşdırmaq qərarına gəliblər. Fransanın media işçisinə qarşı bu qərəzli hərəkəti səbəbindən AzərTAC-ın əməkdaşı bir neçə saat hava limanında saxlanılıb. Lakin Azərbaycanın Almaniyaadakı səfirliyi və UNFCCC Katibliyinin məsələyə qarışmasından, eyni zamanda Almaniyanın rəsmi qurumları Fransanın tələbinin əsassız olduğunu gördükdən sonra onun ölkəyə daxil olmasına icazə verilib. Jurnalistlərə qarşı Fransanın bu cür hərəkəti böyük sual doğurur - Fransa niyə COP29 ilində azərbaycanlı jurnalistin media təlimində iştirakına maneə törətməyə çalışır?”

Fransa nəzərə almalıdır ki, COP29-da iştirak üçün Bakıya çoxlu fransız jurnalistin də gəlməsi gözlənilir. Belə çıxır ki, bu cür siyasələşdirilmiş yanaşma onlara da tətbiq olunmalıdır?! Fransa hakimiyyətinin AzərTAC-ın əməkdaşı ilə bağlı bu addımını jurnalist fəaliyyətinə maneə yaratmaq, fikir müxtəlifliyini boğmaq, Azərbaycan jurnalistinə qarşı qərəzli mövqe nümayiş etdirmək kimi qiymətləndirir və bunu qəti şəkildə pisləyir.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl də Fransa AzərTAC-ın jurnalistləri ilə bağlı qərəzli mövqe nümayiş etdirib, onlara qarşı öz mediasında qarayaxma kampaniyası apararaq casus adlandırıb. Fransa hakimiyyəti daxilindəki problemlərini həll etmək əvəzinə, daim sülhün, sabitliyin, inkişafın tərəfdarı olan Azərbaycana qarşı qərəzli fəaliyyətinə belə gərginlik olur? Hətta Paşinyan da Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiqlədi, ancaq Makron bununla barışmaq istəmir. Bə-

Makrondan Bakı ilə münasibətlərə yeni zərbə

AzərTAC-ın əməkdaşının Şengen ərazisinə girişinin Fransanın əsassız sifarişi əsasında bloklanması bir daha Parisin hikkəsini göstərdi - bu gərginlik nə vaxtadək davam edəcək?

gözyaşardıcı qazdan istifadə edilməsi bizi narahat edir. Bu barədə isə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi “X” hesabında məlumat yayıb. “Toplaşmaq və ifadə azadlığı hüququndan istifadə edən dinc etirazçılara qarşı həddindən artıq güc tətbiqi qəbul edilməzdir. Biz Fransa hökumətini vəziyyəti təcili olaraq gərginliyin azaldılmasına çağırırıq”, - deyir məlumatda qeyd olunub. Bu gərginlik nə vaxtadək davam edəcək? Makron istefaya gedərsə, Paris-Bakı münasibətləri normallaşa bilərmi? Yeri gəlmişkən, Makron Avropa Parlamentinə seçkiləri Le Penə uzudzu və dərhal yerli seçkilər təyin etdi. Sual odur ki, milli seçkilərdə də məğlub ola bilərmi? Onun gedişi Azərbaycan-Fransa münasibətlərinə necə təsir edər?

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, Makron Azərbaycana sanksiya tətbiq olunmasının tərəfdarıdır, amma arzusu ürəyində qalacaq. Onun fikrincə, Fransanın addımlarını heç bir məntiqə sığışdırmaq mümkün deyil: “Jurnalistə giriş yasağı Azərbaycana olan münasibətdən irəli gəlib. Amma Makronun başına hansı daşı salmışıq ki, bizimlə yola getmir və daim əlaqələrdə belə gərginlik olur? Hətta Paşinyan da Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiqlədi, ancaq Makron bununla barışmaq istəmir. Bə-

zən onu Fransa yox, Ermənistan prezidenti kimi görə bilərik. Çünki tutduğu mövqeni bir sıra hallarda rəsmi İrəvan nümayiş etdirmir. Görünür, Cənubi Qafqazda nüfuzunu artırmaq hərisliyi onu belə qərəzli olmağa vadar edir. Amma Makron heç zaman bu regionda hörmət sahibi ola bilməyəcək. Yaxşı olardı ki, bir kənarda dayanıb sülh səhnəsinin imzalanmasına əngəl olmasın, əgər çox sevdiyi Ermənistanın nicatını, inkişafını, dayanıqlı təhlükəsizliyini istəyirsə...”

“Nə qədər ki Makron Fransa prezidentidir, Azərbaycanla bu ölkənin ulduzları barışmayacaq. Biz daha nə etməliyik ki, indiki Fransa iqtidarının ürəyinə yatsın? Azərbaycanın bu dövlətlə heç bir problemi yoxdur. Onlar “qaşınmayan yerdən qan çıxarmağa” həvəslidirlər. Bunun da iki səbəbi var - Azərbaycanın Türkiyə və Rusiya ilə müttəfiqlik münasibətləri, eləcə də Makronun Paşinyana qahmar çıxması. Yeni tərəf olduğu üçün ədalət hissiini itirib və hər addımda bizə qarşı qərəzli hərəkət edir. İndiyə qədər Fransanın gəlib-keçmiş prezidentlərindən Jak Şirak, Sarkozi, Olland Bakıya belə düşməngçilik etməyiblər. Hətta Sarkozi dönəmində Azərbaycan Luvr muzeyini təmir edib, iki tərəfli əlaqələr inkişafda olub. İndi də “Total” şirkətinin Azərbaycanın enerji sektorunda öz payı var. Sadəcə,

Makron həzm edə bilmir ki, onun müdafiə etdiyi Ermənistan hakimiyyəti hər situasiyada uzudur”, - bu fikirləri “Yeni Müsavat”a **siyasi ekspert Fuad Əliyev** bildirir.

Təhlilçi qeyd etdi ki, AzərTAC-ın əməkdaşına göstərilən münasibət Bakıya mesaj xarakteri daşıyır: “Fransanın xüsusi xidmət orqanlarının agentləri Bakıda həbsdədir. Makron administrasiyası indi hər fürsətdə Azərbaycana içüzünü göstərir. Halbuki bugünlərdə bizim nazir Muxtar Babayev COP29-la bağlı keçirilən tədbirdə Makronla görüşmüşdü, yanaşı şəkil çəkdirmişdi. Yeni bizim tərəfdən Fransaya qarşı addım yoxdur, onların davranışına adekvat hərəkət edirik. Ona görə bu gərginlik orta fazada qalacaq. Makronun Bakıya COP29-a gələcəyini deyə bilmərəm, amma bu ay keçiriləcək seçkilərdə məğlub olması o anlama gəlmir ki, Le Pen ondan yaxşıdır. Fikrimcə, yalnız sülh sazişi imzalamaqla Fransa prezidenti məntəqəviyyədə qala bilər və bəlkə ondan sonra əleyhimizə yürüdülməsin siyasətdə ciddi dəyişikliklər olar. Əks təqdirdə, lazımsız bəyanatlar, ittihamlar səslənəcək. Fransa prezidenti Ermənistanı Rusiyanın nəzarətindən çıxara biləcəyini, Afrikadakı məğlubiyyətini Cənubi Qafqazla kompensasiya edəcəyini düşünür”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Qərb Ərdoğan-Putin görüşünə qarşı

ABŞ niyə indi Rusiyadan alınan "S-400"ün qaytarılması şərtini yada saldı?

"Türkiyə çətin ki, "F-35" yeni nəsil qırıcı proqramına qayıdacaq, lakin Rusiyadan alınan "S-400" zenit-raket kompleksləri ilə bağlı problemi həll edərsə, bu təyyarələri ala biləcək". Bunu ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Ceff Fleyk CNN Türk telekanalına açıqlamasında deyib.

"Türkiyənin "F-35" proqramında iştirakına mane olan "S-400" probleminin həllinə yönəlmiş bütün addımları alqışlayırıq, əgər bu məsələdə irəliləyiş əldə olunarsa, Türkiyə ilə yenidən danışıqlara başlamaqdan məmnun olarıq", - deyə diplomat bildirib.

Yada salmaq ki, Türkiyə 2019-cu ildə Rusiyadan "S-400" aldıqdan sonra "F-35" inkişaf proqramından çıxarılıb. Respublika bu qırıcılar üçün bezi komponentlər, gövdə elementləri və bezi sistemlər istehsal edirdi. Birləşmiş Ştatlar bəyan edib ki, Türkiyənin proqram iştirakçılığına qayıtması yalnız "S-400"dən imtina edəcəyi təqdirdə mümkündür.

Bu arada, Türkiyə və Rusiya prezidentləri Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Vladimir Putin arasında Astana-da planlaşdırılan danışıqların konkret tarixi və gündəliyi yaxın vaxtlarda belli olacaq. Bu barədə "RIA Novosti" Türkiyə liderinin administrasiyasındakı mən-

bəyə istinadən xəbər verir ki, Ərdoğanın gərgin iş qrafikinə baxmayaraq, diplomatik kanallarla müvafiq işlər aparılır. İyunun 11-də Vladimir Putin Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanla görüşündə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşünün iyulda Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçiriləcək sammitində baş tuta biləcəyini bildirmişdi. Ümumiyyətlə, ABŞ-ın yenidən "S-400"dən imtina tələbini gündəmə gətirməsi onu göstərir ki, Qərb kifayət qədər müstəqil siyasət yürüdən Türkiyə prezidenti Ərdoğanın Putinlə görüşünə qarşıdır. Çünki regionun iki mühüm ölkəsinin liderinin istənilən mövzuda razılaşmaları Qərbin maraqlarına uyğun deyil.

Bu barədə "Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Məşavət"ə bildirdi ki, Rusiyadan "S-400" zenit raket kompleksi aldıqdan sonra Türkiyəyə qarşı sanksiyalar tətbiq olundu və "F-35" proqramından çıxarıldı: "Həmin proqrama görə, Türkiyə "F-35" üçün mindən artıq detal istehsal edirdi. Bu, Türkiyə iqtisadiyyatına kifayət qədər cidi

di üstünlüklər verirdi. Ancaq nə ABŞ geri çəkildi, nə Türkiyə "S-400"dən imtina elədi. Nəticədə Türkiyə "F-35" proqramından çıxarıldı və 6 ədəd "F-35" təyyarəsi üçün ödənilmiş məbləğin qarşılığında "F-16" qırıcılarını istədi. Uzun danışıqlardan sonra artıq bugünlərdə 40 ədəd "F-16" qırıcılarının Türkiyəyə verilməsi barədə razılıq əldə olunub. Üstəlik, 80 ədədə yaxın "F-16" qırıcılarının da modernləşdirilməsi üçün müəyyən ehtiyat hissələr veriləcək. İndiki şəraitdə Türkiyənin "F-35" proqramına qayıtması mümkündürmü? Təbii ki, mümkün deyil. Hətta "S-400"dən imtina eləsə, tutaq ki, onu Azərbaycanda və ya başqa bir yerdə yerləşdirsə də, yenə də "F-35" proqramına qayıtması qeyri-mümkündür. Çünki bu, kifayət qədər ciddi məsələdir. Türkiyədə istehsal olunan həmin o mindən artıq ehtiyat hissələri artıq başqa dövlətdə istehsal olunur. Elə amerikalı səfir də onu qeyd edib ki, bu məsələnin mümkünlüyü çətinidir. Üstəlik, Türkiyənin "S-400"dən imtina etmək fikri də yoxdur. İndiki şəraitdə Rusiya-Türkiyə münasibətləri Amerikanı qane edirmi? Müəyyən mənada qane

edir. Elə "F-16" barədə qəbul olunan qərar da bunu göstərir. Ancaq Rusiyanı qane eləmir. Bugünlərdə Peterburqda keçirilən iqtisadi forumda Vladimir Putin açıq şəkildə dedi ki, Türkiyə Qərbdən iqtisadi yardım, kreditlər, qrantlar almaq istəyir və bu yaxşıdır, ancaq bunu Rusiya ilə əlaqələrin pozulması hesabına etmək istəyirsə, bu, Ankaraya müəyyən problemlər yarada bilər. Həqiqətən də Rusiya Türkiyənin əsas ticarət tərəfdaşdır. Həmçinin kifayət

qədər borcu da var. Rusiya ilə turizmdə əməkdaşlıq çox yüksək səviyyədədir, türklərin Rusiyanın tikinti sektorunda iştirakı məsələsi, "Qazprom"a olan borclar məsələsi var. Yeni Rusiya ilə əlaqələrin soyuması Türkiyəyə ciddi problemlər yarada bilər".

Ekspert qeyd etdi ki, bir tərəfdən də Türkiyədə iqtisadiyyat ürəkaçan durumda deyil və buna görə Türkiyə Qərbə yaxınlaşmaq məcburiyyətindədir. Ancaq bütövlükdə Türki-

Təşkilatının toplantısında görüşü Qərbi razı salmır, amma ciddi şəkildə narahat edəcəyi də gözlənilir. Ancaq orada Qərbi narahat edə biləcək razılaşmalar ola bilərmi? Türkiyə indi çətin ki, Qərbi ciddi şəkildə narazı salacaq addımlar atсын. Ona görə də Ərdoğanla Putinin görüşü mütləq olacaq və ABŞ-da kiminsə istəyinə görə bundan imtina etməyə ehtiyac da yoxdur. Üstəlik, Türkiyə Ukrayna məsələsində də müstəqil mövqe tutmaqda davam edir. İsveçrədə keçirilən sülh konfransında açıq şəkildə bəyan olayacaq ki, Rusiyasız bu tədbirlərin keçirilməsi əhəmiyyətsizdir. Bundan əvvəl də sülhlə bağlı Ukraynanın qətiyyəti qəbul etmədiyi Ərdoğan planı ortaya çıxmışdı. Yeni Türkiyə mümkün qədər mövcud imkanlar daxilində öz müstəqil siyasətini davam etdirəcək, ancaq təbii ki, həm Rusiyanın, həm də Qərbin münasibətini nəzərə alacaq. Çünki hər iki tərəflə çox ciddi bağları var".

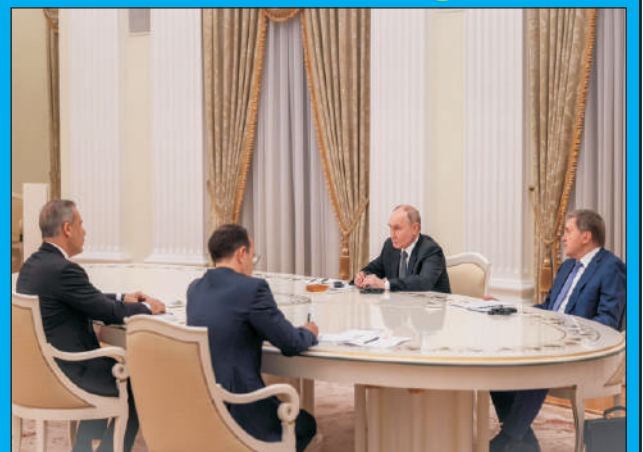
□ **Elibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məşavət"

İki kəşfiyyatçının Kremlə görüşü

Türkiyəli jurnalist Vladimir Putinin Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidanla görüşü ilə bağlı maraqlı məqamlara diqqət çəkib

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidanı Kremlə qəbul etdiyi anın görüntüləri böyük marağa səbəb olub. Rəsmi protokola görə, dövlət başçısı ancaq qonaq etdiyi digər dövlətin başçısı ilə, yəni öz rəhbərində olan şəxslə üz-üzə oturmaq, bu baxımdan Putinin Fidanla münasibəti diqqət çəkib.

Teleqraf.com xəbər verir ki, türkiyəli jurnalist Ahmet Tezcan görüşlə bağlı maraqlı məqamlardan danışır. Jurnalist Putinin prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanı yaxşı tanıdığını və onun imkanlarını gözəl bildiyini söyləyib: "Məncə, Putinin münasibəti Qərbə çox açıq mesajdır. Putin Ərdoğanın baş nazirliyi dövründə Türkiyəyə gələndə prezident Sezerlə görüşmədən əvvəl baş nazir Ərdoğanla onun iqamətgahında səhər yeməyi yeyirdi. Yeni ilk görüşünü Ərdoğanla keçirirdi. Halbuki Sezerin qonağı kimi Tür-

kiyəyə gəlmişdi, protokola görə, əvvəlcə onunla görüşməli idi. Putin bunu etdiyinə görə o zamankı ABŞ prezidenti Buş da eyni şəkildə səhər yeməyinə gəlməyə başlamışdı".

Tezcan Hakan Fidan-Putin görüşü ilə bağlı digər məqamlara da diqqət çəkib: "Daha yaxın məsafədə əyləşdilər. Putin bu dəfə həmsöhbəti üçün yaxın məsafə və buna uyğun masa seçdi. Fərqli bir mövqedir. Rusiya üçün ən böyük təhlükə ABŞ yox, Çindir. Bunun həmişə Putinin beynində olduğunu düşünürəm. Rusiya Çinin qarşısında güclü olmaq üçün Türkiyə və onun sıx əlaqələrdə olduğu ölkələri (Türk Dünyası) Sezerin qonağı kimi Tür-

keyə gəlmişdi, protokola görə, əvvəlcə onunla görüşməli idi. Putin bunu etdiyinə görə o zamankı ABŞ prezidenti Buş da eyni şəkildə səhər yeməyinə gəlməyə başlamışdı".

Türkiyə ilə əməkdaşlıq etməyə məcburdurlar. İndi Putinin Hakan Fidanla bərabər səviyyədə danışıqlar aparması, yaxın məsafədə üz-üzə oturmaları onun Türkiyəyə verdiyi önəmi göstərir, bu, həm də mənəvi bir dəstəkdir. Putin sanki bununla bir mesaj verir ki, mən Hakan Fidanın şəxsinə burada Türkiyənin xarici işlər naziri yox, prezidenti ilə danışacağam, ona xitab edirəm. İkincisi, bu, Qərbə mesajdır, əsas mesajın da bu olduğunu düşünürəm".

Qarabağdakı keçmiş qondarma qurumun “dövlət naziri”, törətdiyi çoxsaylı cinayətlərə görə hazırda Bakıda həbsdə olan milyarder Ruben Vardanyan barədə Ermənistanda filmin təqdimatı olub. Film “İnsan olmaq: Ruben Vardanyanın manifesti” adlanır.

Bakixeber.com yazır ki, Vardanyan haqda film çəkənlərin də məqsədi gizli deyil, onu - insanlığın üz qarısını qəhrəmanlaşdırmaq və “sülh quşu” kimi təqdim etmək istəyirlər. Filmdə Vardanyanı bütün həyatını “elmə, təhsilə, maarifə həsr edib, bu sahələrə maliyyə vəsaiti xərcləyən” biri kimi təqdim edirlər. Vardanyanın “həyat hekayəsi”nə həsr olunan filmə erməni və ingiliscə subtitrlərlə baxmaq mümkündür. Filmdə Vardanyanın ayrı-ayrı dövrlərdə verdiyi müsahibələrdən parçalar yer alıb.

Bir sıra ekspertlər hesab edir ki, ermənilərin Ruben barədə mifik hekayələrin motivləri əsasında tez-tələsik film çəkməsinin səbəbi başqadır, onlar bu filmi dünyaya yaymaqla onu “humanist missiya daşıyıcısı” kimi qələmə vermək istəyirlər. Guya o, ancaq “humanitar layihələrə dəstək olub, sülh tərəfdarı kimi tanınıb” və sair kimi rəy yaratmaq istəyirlər.

Deputat Kamran Bayramov dedi ki, cinayətkarı qəhrəmanlaşdırmaq, cani ilə öyünmək yalnız erməni cəmiyyətinə xasdır: “Çünki onlar həmişə cinayət törədən, terrorçuluqla məşğul olan, terrora, revanşizmə maliyyə ayıran şəxsləri “insanlıq etalonu” kimi təqdim etməyə davam edirlər. 2023-cü ilin payızında anti-terror əməliyyatlarından sonra Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları cinayətkar separatçı rejimin keçmiş rəhbərlərini və nümayəndələrini, xüsusilə Ruben Vardanyan, Arkadi Qukasyan, Bako Saakyan, Araik Arutyunyan, David İşxanyan, David Manukyan, Levon Mnatsakanyan, David Babayani həbs edib. Həbs olunanlarla bağlı Ermənistan hakimiyyətindən çox erməni lobbisi canfəşanlıq göstərir. Erməni lobbisi və onun havadarları anlamaq istəyirlər ki, separatçılıqda ittiham olunan şəxslərin taleyini Azərbaycan rəhbərliyi həll edəcək. İstəyirlər cinayətkarlar haqqında yüz film çəksinlər və yaxud “Nobel” sülh mükafatına təqdim etsinlər, heç bir xeyri yoxdur. Vardanyan haqqında film çəkənlərin onu “sülh quşu” kimi təqdim etmələrində məqsədləri gizli deyil. Erməni lobbisi cinayətkardan yeni bir qəhrəman düzəltmək, onu xalqa “sırımaq” və beləliklə də ikili siyasəti ilə onlarla he-sablaşmayan Paşinyandan

canını qurtarmaq istəyir. Onlar filmdə separatçıların pul kisəsi olan cinayətkar Rubeni elə qələmə verirlər ki, guya o, aydan arı, sudan duru bir insan olub, bütün həyatını “elmə, təhsilə, maarifə həsr

fəsinə tutmaq idi sülh təşəbbüsü? Əksinə, 2022-ci ilin noyabrından 2023-cü ilin fevral ayına qədər - 4 aydan çox Qarabağdakı qondarma rejimin “dövlət naziri” kimi çalışan Vardanyan Qarabağ məsələ-

zuntular, o cümlədən terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə dair istintaqa qəti etirafılar etmiş şəxsdir. Eyni zamanda Vətən müharibəsinə və anti-terror tədbirlərinə qədər vəziyyətin gərginləşməsində o,

nın maraqları və mənafərlərinə qarşı cinayətlər törətmiş hər bir cinayətkar Azərbaycan qanunları qarşısında cavab verəcək. Vətən müharibəsinin və antiterror tədbirlərinin qeyd olunan istiqamətdə iradəsinə təsir edə bilməz.

Hər kəs bilməlidir ki, Azərbaycan müstəqil iradə sahibi kimi daxili işlərinə heç bir formada müdaxiləyə imkan vermir və bu çərçivədə Vardanyanın, eləcə də digər cinayətkarların ifşa edilməsi və barələrində aidiyyəti tədbirlərin

Vardanyan haqda yalanla dolu “hind filmi”

Ekspertlər hesab edir ki, Ruben barədə mifik hekayələrin motivləri əsasında tez-tələsik film çəkməkdə məqsəd onu “humanist missiya daşıyıcısı” kimi qələmə verməkdir

edib, bu sahələrə maliyyə vəsaiti xərcləyib”.

Millət vəkili vurğulayıb ki, filmdə Rubenlə yaxından-uzaqdan əlaqəsi olmayan mifik məsələlərdən bəhs ediblər: “Vardanyan missiyası cinayətdir, canilikdir, fındıqçılıqdır, başqa heç nə. O, sahib olduğu milyardları düzgün yox, əyri yollarla, qaranlıq və kriminal işlərlə qazanıb. Vardanyan Azərbaycan xalqına və dövlətinə qarşı dövləti cinayətlərdə iştirak edib, ağır cinayətlərin iştirakçısı olub”.

Kamran Bayramov onu da diqqətə çatdırıb ki, 2023-cü il 19-20 sentyabr tarixlərində həyata keçirilmiş antiterror tədbirləri də məhz Vardanyanın və onun kimilərin Qarabağda apardığı fəaliyyətin məntiqi nəticəsi idi: “Vardanyan Qarabağın erməni sakinlərində düşmənçilik əhval-ruhiyyəsini möhkəmləndirməyə davam edirdi. 2022-ci ilin sentyabrında Rusiya vətəndaşlığından imtina edərək qanunsuz olaraq Qarabağa gəlməsi ilə bu, daha qabarıq şəkildə özünü göstərdi. Heç bir ölkə tərəfindən tanınmayan, dünyanın Azərbaycanın ayrılmaz parçası kimi qəbul etdiyi Qarabağa qeyri-qanuni gəlib, burada qondarma “dövlət naziri” vəzi-

sinin nizamlanma prosesinə mənfi dinamika gətirdi. O, Laçın yolunda Azərbaycanın öz gömrük və sərhəd nəzarətini bərpa etməsindən sonra Qarabağda süni şəkildə yaradılmış “humanitar fəlakət”, “blokada şou”sunun əsas müəlliflərindən də biri oldu. Ruben Vardanyanın Qarabağ məsələsi kontekstində verdiyi müsahibə və açıqlamalarında “sülh təşəbbüslərinin inkişaf etdirilməsi” ilə bağlı demək olar ki, heç bir sitata rast gəlmək mümkün deyil. Vardanyan insanlıq adına ləkə olan bir cinayətkar ünsürdür. Onun kriminal keçmişi var, terrorizmi maliyyələşdirib, çirkli pulların yuyulması kimi cinayət əməllərinə sahibdir. Terrorizmə, separatizmə dəstək verən, bütün mənfi əməllərin sahibi olan şəxsə “İnsan olmaq: Ruben Vardanyanın manifesti” adlı film çəkilməsi gülüncdür. Gördüyümüz kimi, erməni xisləti heç zaman dəyişməyib, dəyişməyəcək də”.

Deputat Bəhrüz Məhərrəmov hesab edir ki, belə filmlərin çəkilməsi realılıqlara heç bir halda təsir edə bilməz: “Ruben Vardanyan barəsində konkret ittihamlar üzrə cinayət təqibi davam edən, terror bağlarına dair səhih informasiyaları olan, eyni zamanda törətdiyi po-

çoxsaylı əməliyyatlar nəticəsində əli azərbaycanlıların qanına batmış çoxsaylı cinayətkarların, o cümlədən Vardanyanın özü də daxil olmaqla separatçıların keçmiş “liderlərinin” yaxalanması, ədalət mühakiməsinə təhvil verilməsi göstərir ki, Azərbaycan bu prosesdə nə qədər ciddi

görülməsi prosesi heç bir formada ləngiyə bilməz. Əksinə, nə Vardanyan, nə də sax-yətkarların, o cümlədən Vardanyanın özü də daxil olmaqla separatçıların keçmiş “liderlərinin” yaxalanması, ədalət mühakiməsinə təhvil verilməsi göstərir ki, Azərbaycan bu prosesdə nə qədər ciddi

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Xocalı aeroportu söküləcək?

Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycan ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin ölkəmizin ərazisindən çıxarılması prosesi dünən başa çatıb. Sülhməramlıların sonuncu heyəti də artıq müvəqqəti yerləşdikləri Xocalı aeroportunun ərazisini tərk edib. Artıq Xocalı aeroportunda Azərbaycan bayrağı qaldırılıb. Bundan sonra aeroportun hansısa məqsədlər üçün qalıb-qalmayacağı da birmənalıdır. Əslində bu aeroport müasir Azərbaycan tarixində heç də xoş olmayan hadisələrin cərəyan etdiyi obyekt kimi xarakterizə olunur.

Bunu Teleqraf.com-a hərbi ekspert, polkovnik Üzeyir Cəfərov deyib. Onun fikrincə, Xocalı aeroportu, ümumiyyətlə, demontaj edilməlidir: “Bu aeroport separatçıların yuvası kimi xalqımızın yaddaşında o qədər də xoş xatirələrlə qalmayıb. İnfrastrukturun dizaynı da Azərbaycan milli koloritinə uyğun olmayan elementlərlə zəngindir. Ona görə də yaxın vaxtlarda orada yenidənqurma işlərinin şahidi olacağıq”.

Polkovnik hesab edir ki, Xocalı aeroportu nə olur-olsun yenidən qurulmalıdır: “Məhz sülhməramlıların çıxmasından sonra orada dövlət himnimizin səslənmədən bayrağımızın ucaldılması o anlama gəlir ki, burada müəyyən işlər aparılacaq. Arzulanan da odur ki, orada müəyyən işlər görülsün”.

Üzeyir Cəfərov bildirib ki, vaxtilə separatçılar bu aeroportdan istifadə edib: “Ermənistandan onlara Xocalı aeroportu ilə silah-sursat daşınıb. Bir vaxtlar keçmiş hərbi cani Serj Sərkisyan Xocalı aeroportunun ilk sərnəini olacağını deyirdi. Məhz bu realılıqlar nəzərə alınaraq, Xocalı aeroportundan tək ermənilərin deyil, onlara havadarlıq edənlərin də ab-havası təmizlənməlidir”.

İran tərəfi Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşmasının tərəfdarıdır, lakin regional sərhədlərin dəyişdirilməsini qəbul etmir. Bunu İranın xarici işlər naziri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Əli Bağiri Kani “CNN Türk” telekanalına müsahibəsində Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı sualı cavablandırarkən deyib.

“Yeni Məşavət”in məlumatına görə, daha sonra İran rəsmisi bunları qeyd edib: “İran tərəfi regionun inkişafına kömək edəcək bütün təşəbbüsləri, xüsusən də Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşmanı dəstəkləyir. Ancaq Tehran regionun demoqrafiyasını və sərhədlərini dəyişdirəcək hər hansı layihə və təşəbbüsün əleyhinədir”.

Sərhədlərin dəyişdirilməsi məsələsini İran indiyə qədər deyir və bu hamıya məlumdur. Ancaq bu dəfə sərhədlə yanaşı, demoqrafik dəyişikliklərdən də bəhs edilir. Bu, açıq mətnlə o deməkdir ki, İran azərbaycanlıların Ermənistandakı (Göyçə, İrəvan, Vedi, Zəngəzur mahallarındakı) tarixi torpaqlarına qayıdışının da əleyhinədir. İranlı nazir əvəzinin sözlərindən isə elə çıxır ki, Zəngəzur dəhlizi açılan kimi azərbaycanlılar kütləvi şəkildə köçərək dəhlizin o üzündə, bu üzündə yaşayış məskənləri salacaqlar və torpaq nahiyyəsi Ermənistanın əlindən çıxacaq, nəticədə bu ölkənin İranla sərhədi olmayacaq.

Bu arada Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyanın Zəngəzur dəhlizinə nəzarətlə bağlı dedikləri bu mövzuda “yeni düyn” hesab edilə bilər. “Əgər nə vaxtsa imkan yaranarsa və ya iki ölkə arasında kommunikasiyaya nəzarətin başqa təşkilata verilməsi variantına qayıtmaq təklifi olarsa, o zaman bu məsələ müzakirə oluna bilər. Amma düşünürəm ki, bu, hansısa regional ölkə ola bilər”, - Simonyan jurnalistin sualına cavab olaraq əlavə edib.

Zəngəzur dəhlizinə nəzarət məsələsi ilə bağlı təkliflər əvvəllər də səsləndirilib. Hətta keçən il Brüsselin vasitəçiliyi ilə danışıqlar keçirilərkən Beynəlxalq Gömrük İttifaqının bu işdə vasitəçi ola biləcəyi ilə bağlı müəyyən fikirlər var idi. Ümumilikdə isə hazırda aktual iki təklif var: ya bu təşkilat dəhlizə nəzarət etsin,

ya da hansısa neytral ölkə. Bildirilir ki, söhbət “Fronteks” kimi tanınan təşkilatdan - Avropa Sərhəd və Sahil Mühafizəsi Agentliyindən gedir. “Fronteks” 2004-cü ildə Xarici Sərhədlərdə Əməliyyat Əməkdaşlığının idarə edilməsi üzrə Avropa Agentliyi kimi yaradılıb və ilk növbədə sərhəd nəzarəti səylərinin əlaqələndirilməsinə cavabdehdir. 2015-ci ildə qurum Avropa Sərhəd və Sahil Mühafizəsi Agentliyinə çevrilib, 6 oktyabr 2016-cı ildə Bolqarıstanın Türkiyə ilə xarici sərhədində rəsmi olaraq fəaliyyətə başlayıb. Büdcəsi də 2015-ci ildə 143 milyon avro idisə, 2021-ci ildə artıq 543 milyon avroya yüksəlib. Agentliyin əməkdaşlarının 2027-ci ilə qədər 10.000 nəfərə çatdırılması planlaşdırılır.

Bu arada Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı açıqlamalar intensiv şəkildə yayılmaqdadır. Orta dəhliz də adlandırılan Beynəlxalq Transxəzər Nəqliyyat Marşrutu Çin, Qazaxıstan, Xəzər dənizinin suları, Azərbaycan və Gürcüstanın keçməklə Avropa və Asiya ölkələrini birləşdirir. Dəniz və dəmir yolu konteyner daşınması üçün istifadə olunur.

Minval.az Beynəlxalq Transxəzər Nəqliyyat Marşrutu Assosiasiyasının baş katibi Qaydar Abdikərimovdan bu nəqliyyat marşrutunun inkişaf perspektivləri barədə açıqlama alıb. Musavat.com xəbər verir ki, rusdilli sayta gəniş müsahibə verən baş katib Zəngəzur dəhlizinin perspektivi ilə bağlı da nikbin danışır. O deyir ki, Zəngəzur dəhlizi işə düşən kimi onu Orta dəhlizə daxil edə bilərlər.

Qeyd edək ki, ötən ayın əvvəllərində Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan “Ermənistan Gürcüstan və İranla mehriban qonşuluğu inkişaf etdirməli, Türkiyə və Azərbaycanla isə “düşmənçiliyi idarə etməli, azaltmalı

Zəngəzur dəhlizinə yeni “iki düyn”

Azərbaycanın əsas ərazisi ilə Naxçıvan bölgəsi arasındakı tarixi quru əlaqənin bərpası Ermənistan üçün xilas yoludur; Ermənistan rəhbərliyi bu realığı anlayıb düzgün qərar verəcəksə...

və aradan qaldırılmalıdır”, deyərək regional münasibətlərə yenidən baxılmasını zəruri saymışdı. Qeyd etmişdi ki, regional nəqliyyat marşrutlarını integrasiya etməlidir, iqtisadi əlaqələr qurmali və inkişaf etdirməlidir.

Bugünlərdə isə Ermənistanın baş naziri sülh müqaviləsi imzalanmazdan əvvəl Azərbaycanla kommunikasiyaların açılmasını tamamilə mümkün hesab etdiyini bildirib. “Praktiki addımlarla real dünyanı formalaşdırmaq, ondan sonra müqavilə imzalamaq mümkündür” - deyən Nikol Paşinyan ilk dəfə bu məzmununda açıqlama verib.

Göründüyü kimi, Ermənistanın da mövqeyində müəyyən dəyişikliklər var. İran rəhbərliyi isə rəngləri tündləşdirmək xəttini yürüdü, fiqurlar dəyişsə belə... Yeni nazir əvəzi İranın əvvəlki mövqeyini daha da qəlizləşdirməklə yerini möhkəmlətmək istəyir, yoxsa İranın əvvəlki mövqeyində heç nə dəyişməyəcəyi mesajını verir? Bakı Zəngəzurə nəzarətlə bağlı “Fronteks”, yoxsa Beynəlxalq Gömrük İttifaqının nəzarətinə razı ola bilər?

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli “Yeni Məşavət”ə açıqlamasında bildirdi ki, İran rəsmilərinin mülahizələri, mahiyyət etibarilə hər zaman olduğu kimi dəqiq heç nə ifadə etmir: “Onlar

hər şeydən danışır, amma heç nə demirlər. Əvvəla, Zəngəzur dəhlizi ilə sərhədlərin dəyişdirilməsi arasında yaxından-uzadı heç bir əlaqə yoxdur. Zəngəzur dəhlizi eksteritorial ərazi deyil, indiki Ermənistanın ərazisindən keçən, Azərbaycanla onun eksklavi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası arasındakı maneəsiz əlaqəni təmin edən və gələcəkdə multimedial funksiyalara malik ola biləcək dəhlizdir. Digər tərəfdən, qərbi azərbaycanlıların öz ata-baba yurdlarına qayıtmasını da, heç bir halda “demoqrafik vəziyyətin dəyişdirilməsi” kimi absurd və mən-

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu İranın yenə də fərqli məsələləri qarışdırdığını söylədi: “Azərbaycanın Qərbi Zəngəzurunu nəzarətə götürmək planı yoxdur. Əgər bizə qarşı Ermənistan tərəfindən təcavüz, təxribat olmasa, baxtar mayaraq ki, Qərbi Zəngəzur Azərbaycanın tarixi torpaqlarıdır, Azərbaycan realıqla hesablaşsın, o torpaqları nəzarəti altına almaq fikri yoxdur. Amma bu, başqa məsələdir ki, azərbaycanlıların Qərbi Zəngəzura qayıtmaq hüququ var və Azərbaycan bu siyasəti yürüdür, onun

əyyənləşdirilməsi prosesi gedir”. O ki qaldı Zəngəzur dəhlizinə nəzarət məsələsinə, E.Şahinoğlu Ermənistanın parlament sədri Alen Simonyanın bu haqda açıqlamasını xatırladı: “Bildirib ki, neytral ölkələr, beynəlxalq təşkilatların nəzarəti mümkündür, bu məsələ müzakirə oluna bilər. Biz maneəsiz keçid tələb edirik. Biz Azərbaycandan Azərbaycana keçid istəyirik. “Fronteks”in, Avropa təşkilatının adı çəkilir. Araşdırmaq lazımdır, bu təşkilatın strukturu necədir? Yaxud Fransa-nın bura təsir imkanları nə dərəcədədir? Əgər bu təşki-

tiqsiz mülahizələrlə əlaqələndirmək mümkün deyil. Çünki qaçqınların öz evlərinə qayıdışı əslində demoqrafik vəziyyətin öz real, hüquqi məcrasına qaytarılmasıdır. Yeni demoqrafik xəritənin bərpa olunmasıdır. Bu, o deməkdir ki, qərbi azərbaycanlılar öz ata-baba yurdlarından zorla çıxarılanda demoqrafik vəziyyət süni şəkildə dəyişdirilib və indi demoqrafik vəziyyətin təbii mənzərəsinin bərpası üçün azərbaycanlı qaçqınların öz evlərinə qayıdış hüququ bərpa olunmalıdır. Əgər İranın xarici siyasət idarəsinin de-fakto rəhbəri bu qədər bəsit və hər kəsin anlaya biləcəyi mövzuları başa düşmürsə, yaxud başa düşmək istəmirsə, bu, artıq onun öz probleimidir”.

Alen Simonyanın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mülahizələrinə gəldikdə, E.Mirzəbəyli bildirdi ki, onun “təşkilat” dedikdə hansı təsisatı nəzərdə tutduğunu müəyyənləşdirməyə çətinlik çəkir: “Diq-qətinizə çatdırım ki, Beynəlxalq Gömrük İttifaqının funksiyasına nəqliyyat dəhlizlərinin idarə edilməsi və təhlükəsizlik məsələləri daxil deyil. Avropa Sərhəd və Sahil Mühafizəsi Agentliyi isə yalnız Aİ-yə üzv olan ölkələrin quru və su sərhədlərinə cavabdehdir. Ermənistan isə Avropa İttifaqının üzvü olmadığı üçün “Fronteks”in bu missiyanı yerinə yetirməsi mümkün deyil”.

arxasındadır. Azərbaycanlıların öz yurdlarına qayıdışı isə o torpaqların nəzarətə götürülməsi anlamına gəlir. Azərbaycanlılar qayıdıb, Ermənistan vətəndaşlığını da qəbul edə bilərlər, təhlükəsizlikləri təmin olunduğu halda. İrəvan hazırda bunun əleyhinə çıxır və azərbaycanlıların qayıdış hüququnu da sanki tanımır”.

E.Şahinoğlu əlavə etdi ki, İran həmçinin dəhliz məsələsinin də əleyhinə çıxışı edir: “Dəhliz Ermənistanın ərazisindən keçəcək. Bu, sərhədlərin dəyişdirilməsi deyil ki. Bunu İran tərəfi sərhədlərin dəyişdirilməsi kimi qələmə verir və özlərinin yanlış məntiqinə görə deyir ki, sərhədlər dəyişdirilə bilməz. Amma dəhlizlə bağlı neqativ fikirləri davam etdirirlər”. Politoloq Azərbaycandan İranla da dəhliz layihəsinin olduğunu qeyd etdi: “Amma əgər İran rəsmiləri daim Zəngəzur dəhlizinin əleyhinə çıxarsa və Azərbaycanla münasibətdə gərginliyi davam etdirsələr, Araz dəhlizi adlanan dəhlizin reallaşması da sual altında qala bilər. Görünən budur ki, İranın mövqeyində dəyişən heç nə yoxdur. Yeni yenə də tublar ki, “sərhədlər dəyişdirilə bilməz”. Ancaq qeyd etdiyimiz kimi, bizim sərhədləri dəyişdirmək fikrimiz yoxdur. Üstəlik, ümumiyyətlə, Ermənistanla sərhədlər müəyyənləşməyib. Sərhədlərin mü-

lata Fransanın təsir imkanları varsa, biz “Fronteks”in bu layihəyə cəlb edilməsinə razı ola bilərik. Fransa harada varsa, orada anti-Azərbaycan mövqeyi, ermənipərəst mövqe və təxribat var. Biz buna razılaşa bilmərik. Amma hadisələrin gedişatı göstərir ki, əslində Ermənistan rəsmiləri artıq Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsində əvvəlki siyasətlərini korrekte etməyə hazırdırlar. Nikol Paşinyanın son açıqlaması da bundan xəbər verir ki, kommunikasiya xətləri sülh sazişinin imzanasından daha erkən reallaşa bilər”.

Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, Paşinyan son açıqlamaları ilə dəhlizlə bağlı əvvəlki fikirlərini korrekte etməyə hazır olduğunu göstərir: “Amerikalı diplomatlar Paşinyana məsləhət görüblər ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını ləngitməkdə davam etsə, Azərbaycan İran ərazisindən keçən Araz dəhlizinə üstünlük verəcək. Bu, həm ABŞ-ın maraqlarına ziddir, həm də Ermənistanı Orta dəhliz layihəsindən kənardə qoyacaq”...

Bir əminlik var ki, Azərbaycan dövlətinin dediyi olacaq, əksi mümkün deyil. Eyni zamanda qardaş Türkiyə üçün də Zəngəzur dəhlizi “olmazsa, olmaz”dır. Ermənistanın üzünə qapıların açılması da dəhlizdən asılıdır...

□ E.PASASOY, “Yeni Məşavət”

DİM I və IV qrupların imtahan cavablarını niyə gecikdirir?

Ali məktəblərə qəbul imtahanlarının ikinci mərhələsinin birinci cəhdi yekunlaşıb. Çərşənbə axşamı II və III ixtisas qrupları üzrə imtahan verən abituriyentlərin imtahan cavabları da açıqlanıb.

Artıq imtahanın ikinci cəhdinə qeydiyyat prosesi də başlayıb. I, II, III və IV ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanının ikinci mərhələsinin 2-ci cəhdində iştirak etmək üçün qeydiyyat 17 iyun saat 23:59-dək davam edəcək.

I və IV ixtisas qrupları üzrə imtahan verən abituriyentlərin nəticələri hələ də elan edilməyib. Dövlət İmtahan Mərkəzində (DİM) iyunun 3-dən etibarən imtahan protokolları və materialların emalı başlanıb. Bildirilib ki, imtahanlarda istifadə olunan açıq tipli tapşırıqların yoxlanılması vaxt tələb etdiyindən nəticələrin imtahandan sonrakı 2 həftə ərzində elan olunması nəzərdə tutulur.

I və IV ixtisas qrupları üzrə imtahan verən bir çox abituriyent isə narahatdır. Nəticələr açıqlanmadığından abituriyentlər qəbul imtahanının ikinci mərhələsinin 2-ci cəhdində iştirak edib-etməmək mövzusunda qərar verməkdə çətinlik çəkir.

Qeyd edək ki, II və III qrupların imtahan nəticələri imtahan günündən 15 gün sonra açıqlanıb.

Bəs I və IV ixtisas qruplarının imtahan nəticələri nə vaxt açıqlanacaq? Onların 2-ci cəhdə iştirak etmək üçün qərar verməyə vaxtları olacaqmı?

Modern.az mövzu ilə bağlı Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) ilə əlaqə saxlayıb.

Qurumdan bildirilib ki, qeyd olunan məsələ nəzərə alınır: "İstənilən halda qeydiyyat prosesi nəticələr elan olundandan sonra başa çatacaq. Abituriyentlərin nəticələrini öyrəndikdən sonra imtahanların 2-ci cəhdinə yazılmaq üçün kifayət qədər imkanları olacaq".

Nəticələrin dəqiq nə vaxt açıqlanacağı ilə bağlı suala cavab olaraq bildirilib ki, bunu əvvəlcədən dəqiq proqnozlaşdırmaq olmur. "Emal prosesi başa çatdı kimi nəticələr elan olunur", - DİM-in açıqlamasında deyilir.

Qarabağ Universitetinin təbliğat görüşü

Xankəndi şəhərində yaradılmış Qarabağ Universitetinin təbliğat görüşü keçirilib.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən verilən məlumata görə, paytaxtdakı 20 nömrəli məktəb-liseydə keçirilən təbliğat görüşündə Qarabağ Universitetinin Pedaqoji fakültəsinin dekanı Kəlik Gözelova, Sosial elmlər fakültəsinin dekanı Elmar Mustafayev, İncəsənət fakültəsinin dekanı Türker Qasimzadə, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müvafiq struktur bölmə əməkdaşları, məktəb-liseyin müəllim və şagirdləri, həmçinin ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yüksək bal toplamış abituriyentlər iştirak ediblər.

Görüşdə çıxış edənlər işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış çərçivəsində doğma yurd yerlərimizin yenidən qurulması, dayanıqlı inkişafı və həmin ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsindən danışdılar. Bildiriblər ki, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetinin yaradılması işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yenidən bərpası istiqamətində aparılan uğurlu siyasətin çox önəmli addımlarından biridir. Həmçinin vurğulanıb ki, işğaldan azad edilən ərazilərdə yüksəkixtisaslı kadrların hazırlığını həyata keçirən Qarabağ Universitetinin yaradılması Azərbaycan təhsilinin və elminin inkişafında müsbət nəticələrə səbəb olacaq.

Görüşdə məktəb-liseyin şagirdləri və ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yüksək nəticə göstərən abituriyentlərlə Qarabağ Universitetinə tələbə qəbulu ilə bağlı maarifləndirici söhbət aparıb, universitetin üstünlükləri, ixtisasları, tədris prosesi, müəllim heyəti, təqaüd imkanları, yataqxanası və s. barədə ətraflı məlumat verilib.

II və III ixtisas qrupları üzrə imtahan verən abituriyentlərin qəbul imtahan nəticələri açıqlanıb. Nəticələrə görə imtahanda heç kim maksimum - 700 bal toplaya bilməyib.

Belə ki, II ixtisas qrupu üzrə ən yüksək nəticəni 693.9 bal toplayan Xırdalan şəhər 2 sayılı orta məktəbin məzunu Novruzova Şəbnəm Ramin qızı göstərmiş. O, imtahanın birinci mərhələsində 300, ikinci mərhələsində isə 393.9 bal toplayıb. III ixtisas qrupu üzrə ən

"Niyə 700 bal toplayan olmadı" sualına ekspertlərdən cavab

II və III ixtisas qrupları üzrə keçirilən imtahanlarda sualların çətin olduğu deyilir, amma...

yüksək nəticəni isə 692.5 bal toplayan M.Ələkbərov adına Tovuz şəhər məktəbinin məzunu Məhərrəmzadə İlahə Rəşad qızı göstərmiş. O, imtahanın birinci mərhələsində 300, ikinci mərhələsində isə 392.5 bal toplayıb.

Qeyd edək ki, bu il buraxılış imtahanının iştirakçıları arasında 53 nəfər 300 bal toplayıb. Bir çox ekspertlər bir neçə abituriyentin bu il son illərdə qeydə alınmayan 700 bal toplayacağını proqnozlaşdırıb.

Onu da qeyd edək ki, I və IV qrupların nəticələri gələn həftə açıqlanacaq. Bundan başqa, növbəti ay qəbul imtahanlarının ikinci mərhələsinin ikinci cəhdi keçiriləcək.

Təhsil eksperti Elçin Murad Modern.az-a bildirib ki, buraxılış imtahanının ötən illərə nisbətən asan olması bu il həddən artıq abituriyentin yüksək bal toplanması ilə nəticələndi, yeni bir növ balans pozuldu: "Birinci blok imtahanında isə keçən müsahibələrimdə də qeyd etdiyim kimi, suallar çətin oldu. Birinci blok imtahanında III qruplarda ədəbiyyat fənni, II qruplarda isə coğrafiya fənni çətin oldu. Digər fənlər isə çətin, orta və asan olmaqla qaydasında bölüşdürüldü. Bu mərhələdə ölkə üzrə 700 bal toplayan olmadı, ən yüksək nəticə 692 bal oldu".

E.Murad qeyd edib ki, ikinci şans imtahanı da

bu formatda olsa, həm plan yerlərinin artırılması, həm də blok imtahanlarında səviyyənin aşağı olması bəzi ixtisaslarda balların sabit, bəzi ixtisaslarda balların qalxmasına, bəzi ixtisaslarda isə balların enməsinə gətirib çıxaracaq: "Yeni yekun olaraq belə deyim ki, ikinci şans imtahanının nəticələri də bilinəndən sonra daha dəqiq proqnozlar vermək yerində olar".

Qeyd edək ki, 2023, 2021, 2019-cu illərin qəbul imtahanlarında da 700 bal toplayan olmamışdı. 2022-ci ildə 1 nəfər, 2020-ci ildə 2 nəfər bu yüksək balı toplaya bilmişdi.

Bəs səbəb nədir?

Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Elçin Qafarov "Yeni Məşavət"ə danışmış. **Ekspert qəbul imtahanlarında abituriyentlərin 700 bal toplaya bilməməsinin faciə olmadığını deyib:** "Bu il buraxılış imtahanlarının nəticələri rezonans doğurdu. Belə ki, 54 nəfər yüksək bal topladı. Bu vaxta qədər belə yüksək nəticə olmamışdı. Hər zaman mən və digər təhsil mütəxəssisləri bildirdik ki, buraxılış imtahanının sualları çətin olmamalıdır. O ki qaldı qəbul imtahanlarından 700 balın toplanılmasına, bunu abituriyentlər, repetitorlar da bilir ki, suallarda səhvlər, yanlışlıqlar, problemlər var idi.

Bununla bağlı kütləvi apellyasiyaya şikayətlər olunmuşdu. Və nəticədə 700 bal toplanılmadı. Amma ümumilikdə hesab edirəm ki, 700 balın toplanılmaması faciə deyil".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov dedi ki, mart ayının 3-ü və 10-da keçirilən buraxılış imtahanlarından sonra 54 nəfərin maksimal bal toplaması insanlar arasında belə bir fikir formalaşdırmışdı ki, qəbul imtahanında yüksək bal toplayanların sayı çox olacaq: "Biz isə öncədən proqnoz vermişdik ki, II və III ixtisas qrupları üzrə imtahanların birinci cəhdində 700 bal olmayacaq. Çünki 54 nəfərin böyük əksəriyyəti məhz I və IV ixtisas qruplarının üzərinə düşür. Buna görə də iyun ayının 2-də keçirilən imtahanların nəticələri açıqlandıqdan sonra biz 700 bal toplayanları görə-cəyik. Həmçinin iyun ayında ikinci cəhd imtahanları var və burada abituriyentlər birmənalı şəkildə 700 bal toplaya biləcəklər. Sadəcə, təhsil prosesindən xəbəri olmayan bəzi şəxslər bir imtahan nəticəsi ilə proqnoz verməyə çalışmışdılar".

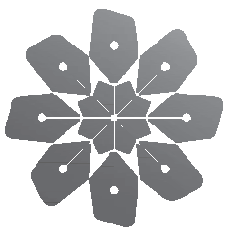
Ekspert qeyd edib ki, bu il imtahan nəticələri əvvəlki illərlə müqayisədə yaxşı olacaq, amma bu, ali məktəblərə qəbul olmaq istəyənlərə heç də ciddi təsir göstərməyəcək: "Çünki

bu il ali təhsil müəssisələrində qəbul plan yeri 60 min olacaq. Doğrudur, bu il həm də sənəd verənlərin sayında 5 min artım var, amma bu da ciddi narahatlığa əsas vermir".

Kamran Əsədovun fikrincə, II və III ixtisas qruplarında birinci cəhdə 700 balın olmasının bir neçə səbəbi var: "Birincisi, II ixtisas qrupunda coğrafiya fənnindən suallar kifayət qədər çətin idi. Həmçinin tarix fənnindən verilən suallarda xüsusən situasiya, eyni zamanda açıq tipli suallarda ciddi çətinliklər var idi. Bundan başqa, antiterror əməliyyatları ilə ağıllı təqdim edilən test tapşırığı müəyyən qədər şagirdlərdə çətinlik yaratmışdı ki, bu da maksimum bal toplanmasına ciddi təsir göstərirdi.

III ixtisas qrupunda Azərbaycan dilindən verilən suallar arasında mətn tipli sualın həcmi kifayət qədər geniş idi və müəyyən olunmuş imtahan vaxtı çərçivəsində bu suallara cavab vermək çətin idi. Lakin qeyd etdiyim kimi, bir neçə gün sonra I və IV ixtisas qrupları üzrə keçirilən imtahanların nəticələri açıqlanacaq və güman edirik ki, bu imtahanlarda bir neçə nəfər 700 bal toplamış olacaq. Həmçinin II və III ixtisas qrupları üzrə ikinci cəhd imtahanlarında 700 balın toplanması qaçılmazdır".

✉ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Məşavət"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Qurban bayramına sayılı günlər qalıb. Hər il bayram ərəfəsində bir qrup insan sosial şəbəkələrdə heyvan "hüquq"larından bəhs edən, müxtəlif ifadələr işlədərək gözdənsalma kampaniyasına başlayır. "İslam vəhşiliyi təbliğ edir", - deyər çağırışlar səsləndirir. Bu isə çox hallarda inancılı kəsimin narazılığına səbəb olur, mövzu ətrafında günlərlə mübahisələr yaranır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun dosenti, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elvüsal Məmmədov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, bu fikirləri səsləndirənlərin əsas hissəsi səmimi deyil və qərəzlidir: "İslam adı gələndə "ərəbin dini" deyərək ağır bütənlərdir. Əgər səmimi olsaydılar, "Macdonalds", KFC və "Burger King" şəbəkələrində hər gün kəsilən milyonlarla toyuq, Yeni il bayramı yaxınlaşdıqda boğazı üzülən "məzlum" hindquşlarının, müxtəlif elmi-tədqiqat institutlarında eksperiment vasitəsi seçilən heyvanlar və sair üçün narahatlıq ifadə edərdilər. Əksəriyyətinin İslamla ədavəti var, İslama düşməndirlər. İkincisi, problem yer üzündə mövcud olan canlıların status-kvolarının süni şəkildə eyniləşdirilməsi və bərabər hüquqların təmin edilməsi problemidir. Yer üzündə ən ali varlıq insandır - bu onun sahib olduğu fiziki, psixoloji və intellektual bacarıqlarına, dəyişilmək və dəyişdirmək bacarığına sahib yeganə canlı olmağına görədir. Bu, aksiomadır, kiminsə bunu danması ağılsızlıqdır. İn-

san oğlu yer üzündə yaşamaq üçün mövcud olan imkanlardan istifadə edir. Hər şey onun ixtiyarına verilib, amma eyni vaxtda ondan tələb olunur ki, bu istifadədə ifrata varmasın, israfı yol verməsin. Mövcud status-kvolar süni şəkildə eyniləşdirildikdə fiziki və sosial həyatın nizamı pozulur, dağılmalar, aşınmalar baş verir. Məsələn, firmada işçinin status-kvosunu müdirinki kimi etsək, iş getməyəcəkdir, işçi müdirin əmr və göstərişlərini onun hüquqlarına "təcavüz" sayacaq, müəssisədəxili idarəetməni sərbəst həyat və hüquqların "inzibati-amirlik" vasitəsi ilə məhdudlaşdırılması kimi xarakterizə edəcək. Yaxud ailədə qadını "kişiləşdirsək", yəni ona kişi status-kvosu qazandırsaq, o ailəyə dağılacaq, ya da münaqişə ocağına çevriləcəkdir. Və ya uşaqların status-kvolarını valideynlərin status-kvolarına tutsaq, valideynin ailədə heç bir çəkisi qalmayacaq, atanın (ananın) oğlunun (qızının) müəyyən davranışlarını haqlı olaraq məhdudlaşdırmasına qarşı uşaqların "hüquqi mübarizəsi" başlanacaqdır. Təəssüf ki, hazırda bəzi ailələrdə bu hallar baş

Din və tolerantlıq

MÜSAVAT
N 104 (8477) 14 iyun 2023

"Qurban bayramını ələ salanlar "Macdonalds"da əti dişinə çəkir"

**İlahiyyatçı-alim: "Onların əksəriyyəti
İslama düşməndir, ona görə..."**

Elvüsal Məmmədov

verməyə başlayıb. Həmçinin yaşıl meydançada futbolçular haray-həşir salsalar ki, xeyir ola, hakim bizə nəzarət edir, bizə göstəriş verir?! Bu ki hüquqlarımızın məhdudlaşdırılmasıdır! Biz meydançada necə sərbəst qaçırsaq, ələ də sərbəst hüquqlara sahib olmaq istəyirik! Təbii ki, onların bu tələbi yersizdir, ağıllı kimse bunu tələb etməz. Misalları çoxaltmaq mümkündür. Biz bu misalları ona görə çəkirik ki, müxtəlifliklərin tənzimlənməsinə dair dünya yaradıldıqdan bu günə qədər mövcud status-kvolar mövcuddur, həm də bu status-kvolar uzun əsrlərin təcrübəsindən çıxmış, möhkəmlənmiş, özünü

doğrultmuşdur. Onları dəyişdirməyə, yaxud eyniləşdirməyə cəhd mövcud sistemi yıxmaqdır".

İlahiyyatçı əlavə edir ki, heyvanlar aləmində də belədir: "Güclü heyvanlar zəif heyvanları parçalayıb yeyərkən, yaxud otlayan heyvanlar otlarla, ağac yarpaqları, zoğları ilə qidalanarkən "hüquq təcavüzçüsü" kimi çıxış etmirlər, nə də ki bunun nəticəsində təbiət məhv olmur, yer kürəsi orbitindən sapmır. Həyatın qaydasıdır bu! Əslində Uca Allahın qoyduğu harmonik sistemdir bu. Bir-birindən istifadə edən, amma bir-birinin kökünü kəsməyən, əksinə, sağlam tövsiyələrinə, inkişafına kömək göstərən

komponentlərin birliyi bu. İnsanın təbiətə münasibətində də eyni sistem işləyir. Biz İlahi Qüvvənin bizə təbiətdə təqdim etdiyi "hazır" nemətlərdən istifadə etməklə yaşayırıq. Bütün bu nemətlər bizim üçündür, bizim üçün hazırlanıb. Allahın bizə yazılı müraciətində - Quranda yer üzünün bizim ixtiyarımıza verilməsindən danışılır, amma eyni zamanda tələb olunur ki, israf etməyək, lazım olandan artıq istehsal və istehlakı yol verməyək. Allah flora və faunanı bizə istifadəyə verib, bu o mənaya gəlmir ki, biz onu məhv etməliyik. İstifadə başqa şeydir, məhv etmək isə tam başqa şey. Canlılara zülm məsələsinə qalsa, soru-

şuruq: heyvanlara şəfqətdən bəhs edib ət yeməkdən biryolluq əl çəkən vegetarianlar "məzlum" göy-göyertini dişləri arasında əzməklə, qazanlarda qaynadıb "işgəncə" verməklə nəbatat aləminin hüquqlarını tapdalayırlar ki?! Əgər bu məntiqə yaşasaq, çox şeyin "hüquqları"na təcavüzdən məhkum olunacağıq. Belə qarışıq və ziddiyyətli yanaşma, dediyimiz kimi, insan və digər canlıların status-kvolarına səhv münasibətdən irəli gəlir. Nəhayət, məsələnin hüquqi-mülkiyyət tərəfinə nəzər salaıq. Qurbanlıqlar əhliləşdirilmiş heyvanlardan seçilir və biz bu heyvanları küçədən, meşədən tapmırıq, onları ya özümüz yetişdiririk, ya da satın alırıq. Mülkiyyətçi öz mülkiyyətindən istifadə haqqına sahib deyilmi. Atalar demişkən: öz yağımır belə yeyirəm, əritmirəm kərə yeyirəm. Bir sözylə, qurbankəsmə zülm deyildir, zülm həddindən artıq istehsal və istehlakdır, səbəbsiz yerə, daha çox qazanmaq üçün onlara əziyyət, onları tələf etməkdir. Kəsmək və yemək təbii şeydir, həyatın təkəri bu cür fırlanır, vəhşi təbiətdə də belədir, mədəni cəmiyyətlərdə də. Heyvanlara şəfqət onları istehlakda ixtisara salmaqla baş vermir, əksinə, səbəbsiz yerə onlara əziyyət etməməkdə ifadə olunur".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Şəhid ailələrinin hüquqları artırılır

Milli Məclisin Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri: "Şəhid ailələrinin mənzil problemi də dövlətin xüsusi nəzarətindədir"

Azərbaycanda şəhid ailələrinin hüquqları artırılır. Bunu Milli Məclisin Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri Adil Vəliyev parlamentin Əmək və sosial siyasət komitəsinin dünənki iclasında birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılan "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında" qanuna dəyişiklik layihəsini təqdim edərkən deyib.

O bildirib ki, dəyişikliklə yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uçota alınmış şəhid ailəsinin üzvü vəfat etdiyi, habelə yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs

qismində uçota alınmış şəxsə sonradan şəhid statusu verildi halda, həmin uçot onun ailə üzvləri üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada saxlanılacaq.

Şöbə müdiri qeyd edib ki, şəhid ailələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, rifah halının daim yaxşılaşdırılması ölkə başçısının bilavasitə rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Çoxşəxli sosial müdafiə tədbirləri nəticəsində hazırda 20 adda təminat və sosial qayğı ilə əhatə olunmuş şəhid ailələrinin mənzil problemi də dövlətin xüsusi nəzarətindədir.

"Bu baxımdan, şəhid ailəsinin üzvlərinə münasibətdə yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uçotun saxlanılması ilə bağlı dəyişik-

liyi nəzərdə tutan layihə bu sahədə növbəti müsbət addım olaraq dəyərləndirilməlidir. Belə ki, mövcud qanunvericilik sistemində yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uçota alınmış şəhid ailəsinin üzvü vəfat etdiyi, habelə yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uçota alınmış şəxsə sonradan şəhid statusu verildiyi halda, həmin uçotun onun ailə üzvləri üçün saxlanılması və yaxud saxlanılmaması ilə bağlı müddəa nəzərdə tutulmayıb".

A.Vəliyev vurğulayıb ki, qanun layihəsi məhz həmin kateqoriyaya aid olan subyektlərin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması və yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uçot alınma üzrə normativ tənzimləmənin təkmilləşdirilməsi məqsədilə hazırlanıb.

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) ticarət şəbəkələrində satılan dondurmalar üzərində monitoring aparıb. Cari dövr ərzində ümumilikdə 26 istehsalçıya məxsus 69 dondurmada nümünə götürülüb. Sınaq nəticələrinə əsasən, 4 istehsalçıya məxsus 10 məhsulda insan sağlamlığı üçün təhlükəli hesab edilən bakteriya (Enterobacteriaceae) aşkarlanıb. Uyğunsuzluq aşkarlanan dondurma məhsulları aşağıdakılardır: "Rich S.A" MMC-nin istehsalı olan "İçərişəhər" əmtəə nişanlı vanilli plombir dondurma, "Soyuq" əmtəə nişanlı südlü-kakaolu dondurma, "Soyuq" əmtəə nişanlı südlü-çiyələkli dondurma, "ICE Dream" əmtəə nişanlı dondurma, "Yolka" əmtəə nişanlı dondurma;

Fiziki şəxs Yusubova Səringül Kərəm qızı tərəfindən istehsal olunan "Selen" əmtəə nişanlı Qlobus Eskimo vanilli 12 faizli plombir dondurma, "Zoluşka" əmtəə nişanlı dondurma, "Selen" əmtəə nişanlı çiyələkli dondurma; "Camal" LTD-nin istehsalı olan "Qoşa Qapı" əmtəə nişanlı dondurma;

Fiziki şəxs Poladov Müzəffər Müslüm oğlu tərəfindən istehsal olunan "Naturalika" əmtəə nişanlı dondurma.

Eyni zamanda "Naturalika" əmtəə nişanlı dondurmanın etiket məlumatında məhsulun 82 faizli kərə yağından istehsal olunduğu qeyd edilsə də, tərkibində fitosterin (Kampesterin) müəyyən olunub. "Camal" LTD-nin istehsalı olan "Oasis" əmtəə nişanlı şokoladlı plombir dondurmanın etiket məlumatında isə bitki yağından istifadə olunduğu bəyan edilsə də, konkret hansı növ bitki yağından istifadə olunduğu qeyd olunmayıb.

43 dondurma nümunəsində hər hansı uyğunsuzluq aşkar edilməyib. Digər nümunələrin laborator müayinələri davam etdirilir. Digər dondurmalara nəzarət varmı, üç ayda bu biznes nə qədər gəlir gətirir. Bəs insanlar dondurma alarkən nələrə diqqət etməlidir?

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a dedi ki, dondurma süd məhsuludur və əsasən tərkibində süd, qaymaq və kərə yağından istifadə olunur: "Mütləq şəkildə bunların hamısı keyfiyyətli olmalıdır ki, dondurmanın faydalarından lazımı qədər istifadə edərkən. Çünki süd və süd məhsullarından hazırlanmış üçün insan sağlamlığı üçün çox faydalıdır və tərkibində karbohidratlar, zülallar, yağlar və bir çox vitaminlər var. AQTA-nın işini mən çox dəstəkləyirəm. İllər boyu monitoring aparılırdı, amma istehsalçı müəssisənin adı qeyd olunmurdu. Yaxşı olardı ki, onların adı açıqlanandan

sonra bazardan da o dondurmalar yığışdırılardı. Burada bir məsələ dondurmanın tərkibinə kərə yağı əvəzinə bitki yağının qarışdırılması və onun adının yazılmamasıdır. Ümumiyyətlə, məhsulun tərkibinə vurulan məhsulların qeyd olunmaması bizim ölkədə ciddi problemdir, bitki yağı yazılır, amma hansı bitki yağıdır, mənşəyi qeyd edilmir. Təəssüf ki, bu məsələ də həll olunmamış qalır. İstehlakçılar bəşirilmiş dondurma alırlarsa, mütləq onun etiketinə fikir versinlər. Buraxılma tarixi ilə yararlılıq tarixi arasındakı vaxt intervalının kiçik olmasına fikir versinlər. Əgər dondurmanın etiketi pozulubsa, əzilibsə, bu o deməkdir ki, dondurma əriyib təzədən dondurulub".

Qida üzrə mütəxəssis Yusif Həkim də "Yeni MİSAVAT"a mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüb: "Ölkəmizdə xüsusilə isti aylarda yüksək miqdarda dondurma istehlak edilir. Hətta market şəbəkələri dondurucuların demək olar ki, böyük bir hissəsini dondurmalar üçün ayırırlar. Hamımızın sevimlisinə çevrilən dondurmaları alarkən hansı amillərə diqqət yetirməliyik? Baxmayaraq ki, ölkəmizdə ərzaq üçün standartlar könüllü xarakter daşıyır (yəni istehsalçı istənilən standartla müraciət edə bilər), amma istehsal şirkətləri dondurma vaffillərinin istehsalı üçün AZS 219-2006 (dondurma üçün vafli, ümumi texniki şərtlər), dondurma istehsalı üçün isə AZS 228-2006 (dondurma, ümumi texniki şərtlər) standartlarına müraciət edirlər. Bu standartlar məhsulların orqanoleptik və fiziki-kimyəvi xüsusiyyətlərini özündə əks etdirirlər. Laborator analizlər isə AQTA-nın 19 nömrəli kollegiya qərarına uyğun aparılır.

Market rəflərini bəzəyən müxtəlif növ dondurmaların istehsalında hansı qida əlavələri istifadə edilir? Etiketdə hansı qida əlavələrini gördükdə həmin məhsulu almaqdan

Saxta dondurma biznesinin

qazanmaq zamanı

Ekspertdən çağırış: "Bu dondurmalar ya bəcəkdən hazırlanır, ya da donuz piyindən"

imtina etməliyik? Diqqətli olmamız lazım olan inqrediyentlər bunlardır: hidrogenləşdirilmiş yağlar, süni rəngvericilər (məsələn, E132), süni dadvericilər, E407 karraqenan, E441 jelatin, E120 karmin, E471 mono və diqliseridlər, tərkibində etil spirti istifadə edilərək istehsal olunan xammallar, etil spirti istifadə edilərək istehsal olunan xammallar (hansı ki, "istihalə" (əslini dəyişmə) baş vermir, yəni etil spirti itmir). E132 - indigo karmin bir çox məhsullarda istifadə edilən mavi sintetik qida boyasıdır. Meyvə şirələri, limonadlar, yeyilə bilən buzlar, dondurmalar, şirniyyatlar, biskvit, tort, şokolad, derman və kosmetika sektorlarında çox istifadə edilir. Araşdırmalara görə bəzi insanlarda kəskin allergik reaksiyalar yaranır. Hipertəziy, ürək bulanma, hipotəziy, dəri reaksiyaları, tənəffüs problemləri allergiyalara səbəb olur. Bunun Avstraliyada qida sənayesində istifadəsinə qadağa qoyulub. E407 - Karraqenan qırmızı dəniz yosunlarından alınan polisaxariddir, üç tipi vardır: (Kappa, Iota və Lambda). E407 və E407a kimi qida sənayesində geniş istifadə edilir. İstehsalında etil

spirti istifadə edildiyi üçün şübhəlidir. E441 - jelatinin əsas xammaddəsi donuz, böyük və kiçikbaş heyvanların sümük və dəriləridir. Bir çox funksiyasına görə qida sənayesində geniş istifadə edilir. Məsələn, meyvə şirələrində durulducu kimi də istifadə oluna bilər. Tamamilə bir heyvan mənşəli məhsuldur. Adətən istehsalında donuzdan alınan sümük və ya dəri istifadə olunmayıbsa, ona "halal" sertifikatı verilir. Lakin realda isə istifadə olunan sümük və dərinin halal şərtlərlə istehsal olunan heyvanlardan olması mütləqdir. E120 - Karmin təbii rəngvericidir. Təbii burada o demək deyil ki, zərərsizdir. Əsasən Peruda istehsal olunur. Cochineal adlı böcəklərdən əldə edilir. Böcəklərin istifadəsi üçün 90 günlük yetişmə mərhələsinə çatmaqları lazımdır. Bu yaşa çatmış diş böcəklərdən 3 fərqli metodla karmin istehsal olunur: böcəklərin isti suya salınması ilə onlardan rəng alınması, böcəkləri günəş işığı altında qurutma ilə, sobalarda qurutma ilə. Kolbasa və sosislərdə də geniş istifadə olunur. Böcəklər müsəlmanlar üçün haram olduğuna

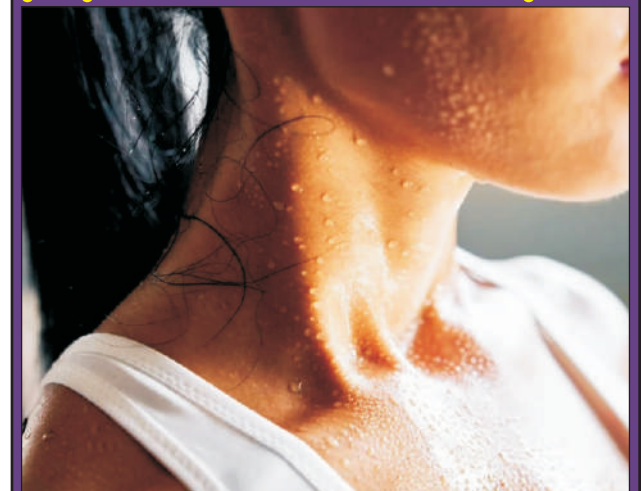
görə E120 əlavə edilməsi istənilən qidadan çəkinmək lazımdır. E471 isə

mono və diqliseridlər yağ turşularıdır. Heyvan və bitki mənşəli ola bilər. Qlikerin və yağ turşularından əldə edilir. Heyvan mənşəli olanlar halal istehsal şərtlərinə riayət edilmiş heyvanlardan alınmalıdır. Bitki mənşəli olanlarda isə GMO olmalı deyil".

Ekspert əlavə edib ki, dondurma alarkən mütləq etiket məlumatlarını diqqətlə oxumaq lazımdır: "Faydalı olacağını düşündüyüm daha bir məsələni də qeyd edirəm. Dondurma və meyvə buzu arasındakı fərq nədir? Dondurma ilə meyvə buzu arasındakı əsas fərq quru maddə miqdarındadır. Tam yağlı dondurmada ən azı 40%, meyvə buzlarında isə ən azı 12% quru maddə olur. Tam yağlı dondurmada süd yağının miqdarı ən az 12%, meyvə buzlarında isə 0-2,5%-dir. Dondurmanın əsas inqrediyenti süddür, meyvə buzlarında isə bu sudur".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni MİSAVAT"

Bu qidalar tərlədir - yayda istifadə etməyin

İsti günlərdə bədən istiliyini artıran və həddindən artıq tərləməyə səbəb olan qidalar var.

Bakupost.az həmin qidaları təqdim edir:

Acı qidalar

Acı sous, bibər və digər ədviyyatlarda olan kapsaisin adlı kimyəvi birləşmə beyindəki sinir reseptorlarına bağlanır. İstilik olaraq ötürülən bu vəziyyət bədən tərləməsi ilə nəticələnir.

Kofein

Çay və qəhvə kimi tərkibində kofein olan qidalar və içkilər sinir sistemində daimi xəbərdarlıq göndərir. Mərkəzi sinir sistemində təsir etdikdə, tərləmə aktivləşməyə başlayır.

Ət

Tərkibində yüksək protein olan ətər uzun müddət həzm oluna bilər və orqanizmin enerji xərcləmə qabiliyyətini artırır. Bu vəziyyətdə tərləmə arta bilər.

Darçın

İstilahlandırıcı xüsusiyyətə malik ədviyyatlardan biri olan darçın qış aylarında daha çox istifadə edilsə də, yayda ona üstünlük verilməməlidir.

Prezident İlham Əliyev Hacıqabul rayonunda Sənaye Parkının yaradılması ilə bağlı fərman imzalayıb. Fərmanla müəyyən edilib ki, Hacıqabul Sənaye Parkının fəaliyyətinin təşkili, onun idarə edilməsi və inkişafı ilə bağlı tədbirləri İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi həyata keçirəcək.

Nazirlər Kabineti Hacıqabul Sənaye Parkının ərazisinin genişləndirilməsi məqsədilə altı ay müddətində zəruri tədbirlər görülməsini təmin etməlidir. İqtisadiyyat Nazirliyi üç ay müddətində Hacıqabul Sənaye Parkında istehsal və emal olunan sənaye məhsulları, habelə göstərilən xidmətlər üzrə prioritet istiqamətləri müəyyən etməlidir.

Hacıqabulda Prezidentin fərmanına qədər 2017-ci ildən yaradılan və 60 hektarlıq ərazini əhatə edən sənaye məhəlləsi fəaliyyət göstərmişdir. Sənaye parkları, məhəllələri və aqroparkların idarəçiliyini həyata keçirən İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin internet saytında yerləşdirilən məlumatlara əsasən məhəllələrin 14 rezidenti var. "Azərmaş CP" MMC (Minik avtomobillərin istehsalı kompleksi yaradacaq), "ECO LOGISTICS" MMC (Müəssisədə sənaye tullantılarının utilizasiyası həyata keçiriləcək), "AR Metiz" MMC (Müəssisədə müxtəlif növ və ölçüdə polad şuruplar istehsal ediləcək), "Absheron Trending" MMC (Müəssisədə müxtəlif növ taxta məhsullarının istehsalı həyata keçiriləcək), "Penoplex Prikavkazye" MMC (Müəssisədə istilik izolyasiya lövhələri istehsal edilir), "Pro-life" MMC (Müəssisədə bioprotein, yem və gübrələrin istehsalı və topdan satışı həyata keçiriləcək), "Star Plastik" MMC (Müəssisədə plastik qabların istehsalı həyata keçiriləcək), "Brake Systems Azerbaijan" (Müəssisədə nəqliyyat vasitələri üçün əyləc bəndlərinin istehsalı həyata keçirilir), "P.P-Production Company LTD" MMC (Müəssisədə polipropilen kisələrin istehsalı həyata keçiriləcək), "Az Aqromila" MMC (Müəssisədə maye, toz, gel, yarpaq gübrələrin istehsalı həyata keçirilir), "Plasttech" MMC (Müəssisədə plastik taralardan istehsal edilir), "Uysal Ambalaj" MMC (Müəssisədə plastik su qablarının istehsalı həyata keçirilir), "Elberç" MMC (Müəssisədə tikinti materiallarının istehsalı üçün avadanlıqların istehsalı həyata keçirilir), "Azərmaş - Park" MMC (Müəssisədə minik avtomobillərinin istehsalı həyata keçirilir).

Agentlikdən "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, Hacıqabul Sənaye Parkında indiyədək 175,23 milyon manatlıqdan çox məhsul istehsal edilib. Sənaye Parkında rezident kimi qeydiyyatdan keçən ümumi investisiya həcmi

Neft pullarından asılılığı azaltmaq üçün Hacıqabul modeli

Rezidentlərə verilən güzəşt və imtiyazların müddətinin artırılması göstərir ki, hökumət bu təcrübənin uğurlu nəticələr verməsində maraqlıdır

163,2 milyon manat olan 14 sahibkarlıq subyektlərindən 9-u fəaliyyətə başlayıb. Bu günədək Sənaye Parkına sahibkarlar tərəfindən 44,2 milyon manat investisiya yatırılıb, 390-dan çox daimi iş yeri yaradılıb. Növbəti mərhələdə mövcud layihələr üzrə Sənaye Parkına əlavə olaraq 119 milyon manat investisiyanın yatırılması, 1400-dək daimi iş yerinin yaradılması planlaşdırılır.

Sənaye Parkı rezidentləri minik avtomobillərinin, nəqliyyat vasitələri üçün əyləc bəndlərinin, istilik izolyasiya məhsullarının, plastik qabların, tikinti materiallarının, plastik taralardan istehsalı və s. sahələr üzrə ixtisaslaşıb.

Onu da bildirək ki, sənaye parkı sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri infrastruktur və idarəetmə qurumlarına malik olan, müasir texnologiyaların tətbiqi yolu ilə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalı və xidmət göstərilməsi məqsədləri üçün istifadə edilən, sahibkarların səmərəli fəaliyyətinə və inkişafına kömək edən ərazidir.

Sənaye məhəlləsi sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri infrastruktur malik olan, kiçik və orta sahibkarlar tərəfindən məhsul istehsalı və xidmət göstərilməsi üçün istifadə edilən ərazilərdir.

Sənaye parkları iri sahibkarlıq subyektləri, sənaye məhəllələri isə kiçik və orta

sahibkarlıq üçün nəzərdə tutulub. Sənaye parklarında infrastruktur təmin edilmiş torpaq sahələri rezidentlərə uzunmüddətli icarəyə verildiyi halda, sənaye məhəllələrində həm torpaq sahələri, həm də hazır tikililər uzunmüddətli icarəyə verilir.

Bundan başqa, sənaye parklarında rezidentlər üçün bir çox vergi və güzəştlər olduğu halda, sənaye məhəllələrində infrastruktur təmin edilmiş sahibkar nəzərdə tutulmuş güzəştlərdən ancaq İqtisadiyyat Nazirliyindən investisiya təşviqi sənədi əldə etməklə yararlanırlar. İnvestisiya təşviqi sənədi hüquqi şəxslərə və fərdi sahibkarlara Vergi Məcəlləsində və "Gömrük tarifi haqqında" Qanunda müəyyən edilmiş güzəştləri əldə etməyə əsas verən sənəddir. Bu sənədi əldə etməklə sahibkarlar texnika və texnoloji avadanlıqların, qurğuların idxalı zamanı əlavə dəyər vergisi və gömrük rüsumlarından, əmlak vergisindən, torpaq vergisindən 7 il müddətinə azad olunurlar. Həmçinin mənfəət və gəlir vergisini 7 il müddətinə 50 faiz güzəştə ödəyirlər. Eyni zamanda "Sənaye məhəllələri haqqında Nümunəvi Əsasnamə"yə uyğun olaraq, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsi məqsədilə sənaye məhəllələrində torpaq sahəsinin və tikililərin icarə haqqının aşağı həddə müəyyən edilməsi, güzəştli kreditlərin verilməsi, inzibati prosedurların sadələşdirilməsi, istilik və elektrik enerjisinin, suyun və qazın satışına, tullantı sularının axıdılmasına və məişət tullantılarının yığılmasına görə güzəştli tariflərin tətbiqi kimi stimullaşdırıcı tədbirlər də həyata keçirilir.

Belə görünür ki, Hacıqabulda sənaye məhəlləsinin bazasında parkın formalaşdırılması ilə hökumət orada çalışan rezidentlərə daha böyük güzəştlər təqdim etməyi hədəfləyir.

Sənaye zonaları, parkları, məhəllələri və sair xüsusi imtiyazlı sənaye ərazilərinin yaradılması dünyada geniş ya-

yılmış praktika olmaqla, dövlətin prioritet hesab etdiyi sənaye sahələrinin, yaxud ərazilərin inkişafına nail olunması məqsədilə yaradılır. Bir çox ölkələr, o cümlədən qardaş Türkiyədə bu təcrübədən çox uğurla istifadə olunur.

Azərbaycanda ilk sənaye parkı olan Sumqayıt Sənaye Parkı 2012-ci ildə yaradılıb. Ötən müddət ərzində Pirallahı, Mingəçevir, Qaradağ, Ağdam və Cəbrayıl rayonunda yerləşən "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" sənaye parkları olmaqla 6 sənaye parkı, Sabirabad, Masallı, Neftçala, Hacıqabul sənaye məhəllələri olmaqla 4 sənaye məhəlləsi, həmçinin 50-yə yaxın aqropark yaradılıb. Hələlik bu strukturların ölkə iqtisadiyyatının, həmçinin onların yerləşdiyi bölgələrin inkişafında hansısa müstəsna rolunun olduğunu söyləmək xeyli çətin-dir.

Rəsmi məlumata görə, sənaye zonaları üzrə 2024-cü ilin əvvəlində ümumilikdə 12,1 milyard manatlıq məhsul istehsal edilib ki, bunun 3,9 milyard manatlığı və ya 32,2 faizə yaxın hissəsi ixrac olunub.

2023-cü ildə sənaye zonalarının rezidentləri tərəfindən 3,3 milyard manat dəyərində məhsul satışı həyata keçirilib ki, bunun da 989 milyon manatı ixracın payına düşür. 2022-ci ilə müqayisədə satış 12,5 faiz artıb. Bu dövrdə sənaye zonalarının qeyri-neft sənayesi məhsulları istehsalında xüsusi çəkisi 18,6 faiz, ixracında isə 23,6 faiz təşkil edib.

Sənaye zonalarında istehsal olunan məhsullar dünyanın 70-dək ölkəsinə (Kanada, ABŞ, BƏƏ, Çin, Hindistan, İsrail, İspaniya, İtaliya, Avstriya, İngiltərə, Braziliya və s. ölkələrə) ixrac edilib.

Göründüyü kimi, sənaye zonalarında 12 ildə 12,1 milyard manatlıq məhsul istehsalı qeydə alınıb. Bu, onların fəaliyyətə başladığından bəri

keçən müddət üçün kifayət qədər kiçik göstəricidir. Bir çox mütəxəssislərə görə, Azərbaycanda sənaye zonalarının fəaliyyətinin dünya praktikasından fərqli olmasının kökündə idarəetmə məsələsi dayanır. Belə ki, Türkiyə və digər əksər ölkələrdə belə zonalar özəl sektorun təşəbbüsü ilə yaradılır, idarəetmə özəl sektorun əlində olur. Bunun nəticəsində zonalarda investisiya layihələrinin seçimi, yaradılan müəssisələrin fəaliyyət imkanlarının qiymətləndirilməsi və sair tam azad şəkildə həyata keçirilir ki, bu da səmərəliliyin yüksək olmasına gətirib çıxarır.

Azərbaycanda sənaye zonalarının hansı prinsiplər əsasında yaradıldığına dair vahid təsnifat olmasa da, rəsmi şəxslərin açıqlamalarına əsasən seçimin ərazilərin imkanlarına əsasən həyata keçirildiyi aydın olur. **İqtisadiyyat nazirinin müşaviri Xəqani Abdullayevin Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclasında bildirdiyinə görə, hansısa coğrafi bölgədə sənaye zonalarının yaradılması o zaman mümkün olur ki, orada qiymətləndirmələr aparılır, həmin bölgənin iqtisadi potensialı və onu hərəkətə gətirmək yolları müəyyən edilir. O, qeyd edib ki, coğrafi meyarlar və digər amillər nəzərə alınaraq sənaye zonaları yaradılır:** "Qarabağda, Ağdam və Cəbrayılada iki sənaye parkı fəaliyyətə başlayıb. Qarabağda ümumiyyətlə sənaye zonalarında mindən çox yeni iş yerlərinin yaradılması nəzərdə tutulur. Naxçıvanda yeni sənaye zonası yaradılmaq üzrədir. Hacıqabulda isə sənaye məhəlləsi statusunu sənaye parkına çevirmək prosesi gedir. Gəncədə də yeni sənaye zonasının yaradılmasına başlanılıb. Maksimum çalışırıq ki, həmin iqtisadi səmərəlilik meyarları əsasında bu və ya digər zonada bu sənaye parkı və məhəllələrin sayını artırma bileyk".

Son bir neçə ildə Azərbaycanda sənaye zonaları ilə bağlı proseslərin aktivləşməsi müşahidə olunur. Onların rezidentlərinə verilən güzəşt və imtiyazların müddətinin artırılması göstərir ki, hökumət bu təcrübənin uğurlu nəticələr verməsində maraqlıdır....

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Elan

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi tərəfindən Qəhrəmanov Yaşar Qurban oğlunun adına verilmiş zabitin şəxsi vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 104 (8477) 14 iyun 2024

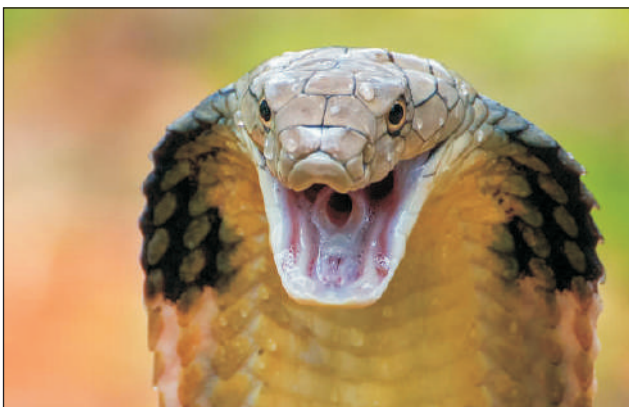
Qadın lotereya uduşunun sirrini bildiyini iddia edir

Qadın cekpotu beş ildə üç dəfə vurur. ABS-in Merilend ştatından olan evdar qadın lotereyada növbəti dəfə cekpot qazanıb - bu, beş ildə onun üçüncü uduşudur və hər biri ən azı 100 min dollar təşkil edir. Qadın inanılmaz şansını xüsusi bir sistemlə izah edir.

Nə qədər qazandığımı görəndə inanmadım. Mən dərhal ərimə zəng vurub dedim: "Yenə etdik!", - şanslı qadın lotereya nümayəndələrinə bildirib. Məlum səbəblərdən qadının adı və yaşadığı yer açıqlanmır - başqasının hesabına qazanc əldə etmək istəyənlər həddən artıq çoxdur. Qalibin adı məlum olarsa, o, demək olar ki, həmişə asan pulu səvənlərin hamısının hücumuna məruz qalır - dilənçilərdən tutmuş fırıldaqçılara və quldurlara qədər.

Bununla belə, lotereyada şanslı biletin alındığı yerin Merilend ştatının paytaxtı Annapolisdən 130 kilometr aralıda yerləşən kiçik Mardela Springs qəsəbəsinə qədər. Qadın lotereyada qələbədən xəbər tutan ev xanımı təfərrüatlarını açıqlamadığı taktikasına uyğun olaraq şəhərə yollanıb. "Bir neçə həftə əvvəl orada uduşlu bilet satdıklarını bildirdim. Ümid edirəm ki, orada hələ də şans var", - Və o, yanılmırdı - yəni qadın lotereyada qələbədən xəbər tutan ev xanımı təfərrüatlarını açıqlamadığı taktikasına uyğun olaraq şəhərə yollanıb. "Bir neçə həftə əvvəl orada uduşlu bilet satdıklarını bildirdim. Ümid edirəm ki, orada hələ də şans var", - Və o, yanılmırdı - yəni qadın lotereyada qələbədən xəbər tutan ev xanımı təfərrüatlarını açıqlamadığı taktikasına uyğun olaraq şəhərə yollanıb.

Kobra sinif otağına girdi

Hindistanın Qərbi Benqal əyalətinin Burdvan yaxınlığındakı kəndlərdən birində bir kobra sinif otağına girərək uşaqları qorxudub. Bu barədə "The Statesman" nəşri məlumat yayıb. Zəhərli ilan ibadət yerinə toplaşan şagirdlər arasında böyük səs-küyə səbəb olub. Direktor Adjit Das izah edib ki, ilan sinif otağına xarici drenaj sistemə qoşulmuş çuxurdan daxil olub.

Məktəb rəhbərliyi ilanla sələləri ilə məşğul olan şöbəbağlı dərhal vəhşi təbiət məlumatı verib.

Bir məqalə sayəsində 60 kilo arıqladı

Hindistanın Telangana əyalətinin Haydarabad şəhər sakini altı ay ərzində bir məqalə oxuduqdan sonra idman salonuna getmədən 14 kiloqram arıqlayıb. 34 yaşlı iki uşaq anası Tvinkle Jendar 74,2 kiloqram ağırlığında və arıqlamaq arzusunda olsa da, cəhdləri istənilən nəticəyə gətirib çıxarmadı. İkinci hamiləlikdən sonra sağaldığını və artıq çəkisi səbəbindən narahat olduğunu iddia edib. "Bir kilometrlik yürüşdən sonra da ayaqlarım dəhşətli şəkildə ağrıyırdı", - deyər hindli qadın şikayətlənib.

Goa tətilinə getdikdən sonra Jendar özünə bir məqsəd qoyub: gəlinliyini yenidən geyinə bilmək. Keçən ilin oktyabr ayında adaptiv termogenez - uzun müddət qidalanma və ya həddindən artıq yeməkdən sonra enerji xərclərindəki dəyişikliklə bağlı bir məqaləyə rast gəlib.

Məqaləni oxuduqdan sonra qadın idman etməyi dayandırır. Bunun əvəzinə evi təmizləyərkən və digər gündəlik işlərdə daha çox enerji sərf etməyə çalışıb. Ancaq bəzən daha tez-tez uzanıb və yeriib. Bu şəkildə 60 kiloqrama qədər arıqlamağı bacarıb.

Nəticədə, Jendar son hədəfinə çatıb və əlamətdar gündən etibarən toy ildönümünü geyimdə qeyd edib. Formaya düşmək istəyənlərə yuxu rejimini izləməyi və su içməyi unutmamağı tövsiyə edib.

Timsaha bənzəyən nadir balıq ölü tapıldı

Pensilvaniya ştatının Rander Township kəndindəki gölməçədə ölü Mississippi karapazı tapılıb. Bu barədə 3 CBS Philly kanalının saytı məlumat verib. Dövlət Balıqçılıq və Qayıqlar Komissiyasının məlumatına görə, Meksika körfəzindən timsah kimi bir balıq çox soyuq suda yaşaya bilməyib. Nadir tapıntıları təhsil məqsədləri üçün saxlamaq və istifadə etmək qərarına gəliblər.

"Nadir ev heyvanınızı köçürmək üçün bir yer axtırırsınız?" Bizim parklarımız ən yaxşı seçim deyil, amma bizə zəng edin və sizə kömək etməyə çalışacağıq! " - kənd rəhbərliyi Facebook-da yazdı.

Balıqların gölməçəyə necə girdiyi bilinmir. Mississippi karapazı 1.8 metrə qədər böyüyür və 45 kiloqramdan çox ağırlığa sahib ola bilər. Daha əvvəl Uels sakinlərinin çay sahilində eyni zamanda balıq və timsaha bənzər ölü bir sirdi məxluq - Mississippi qabığına kəşf etdikləri bildirilib. Heyvanları Qəddarlıqdan Qoruma Kral Cəmiyyətinin nümayəndəsi heyvan hüquqları fəalları bu foto-lardan narahat olduqlarını söyləyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsan gözü 10 min rəngi seçə bilir.
- * Əgər insan DNT-ni açmaq olsa 16 milyard km-lik zəncir yaranardı. Bu isə Yerdən Plutona və əks istiqamətdə olan məsafə qədərdir.
- * İnsan yaddaşı 1 kvadrillion bit informasiya saxlaya bilər.
- * İnsan ürəyi orta ömrü ərzində 1,5 milyon barrel qan vurur - bu 200 dəmiryol sisteminin doldurmağa yetir.
- * İnsan orqanizmi saatda 180 milyon qırmızı qan hüceyrəsi yaradır.
- * Normal hamiləlik 9 ay davam edir. Lakin qeydiyyata alınan ən uzunmüddətli hamiləlik 375 gün, yəni 12,5 ay davam edib.
- * Hamiləlik zamanı ananın hər hansı orqanı zədələnsə, döl bu orqanın bərpası üçün kök hüceyrə ötürür.
- * Bir addım atmaq üçün 200 əzələ işləməlidir.
- * Göbəkə 1458 yeni bakteriya növü aşkarlanıb.
- * Kosmosda astronomlar 5 sm daha uzun olurlar.
- * Bir hüceyrədə 6 milyard DNT spirali var.
- * İnsan həyatının 1/3 yuxuda keçirir.
- * İnsan iki ay qidasız qala bilər.
- * Dil dad reseptorları olan yeganə orqan deyil. Bu peptidorlar mədədə, bağırsaq traktında, mədəaltı vəzədə, beyində də var.
- * Oksigensiz 5-10 dəqiqə qalmaq olar. Bundan sonra beyin hüceyrələri məhv olmağa başlayacaq.
- * Beyinin 60 faizi yağdan ibarətdir.
- * Fobiya əcdadların geni ilə gələ bilər.
- * İnsan beyni bəzi informasiyaları unudur. Beyin bunu özünü yükləmədən qorumaq üçün edir.

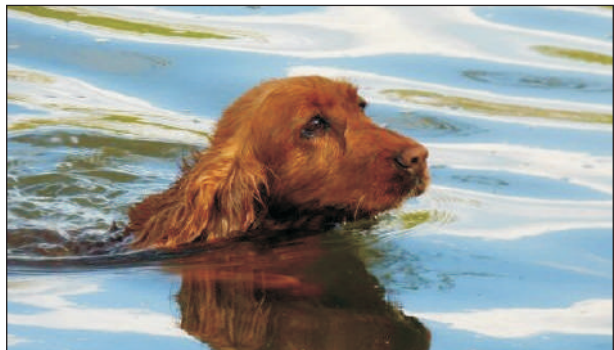
Dəhşətli xəstəliyin dərmanı tapıldı - yapon alimlərindən müjdə

Yaponiyanın Kioto Universitetinin alimlər qrupu "iPS" skriningi əsasında innovativ yanaşmadan istifadə etməklə yan amiotrofik sklerozun (ALS) müalicəsində mühüm irəliləyiş əldə ediblər. Onların 2019-cu ildə başlayan tədqiqatları bu xəstəliyə qarşı mübarizə aparmaq üçün potensial təsirli bir dərman olan "Bosutinib" in kəşfinə gətirib çıxarıb. Xəstələrin dərisindən induksiya edilmiş kök hüceyrələrin artırılması və ALS patologiyasını modeləşdirmək üçün onların motor neyronlarına çevrilməsini əhatə edən klinik sınaqların birinci mərhələsi ümidverici nəticələr göstərilib. Doqquz xəstədən beşində xəstəliyin inkişafında zəifləmə müşahidə edilib və bu, tədqiqatın ikinci mərhələsinə keçməyə stimül verdi.

26 xəstənin iştirak etdiyi sınağın ikinci mərhələsində 24 həftə ərzində "Bosutinib" den istifadə edilib. Nəticələr göstərib ki, xəstələrin yarısının vəziyyəti əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşıb - 26 nəfərdən 13-də xəstəliyin gedişatının zəifləməsi müşahidə olub. Qeyd olunur ki, bu məlumatlar ümidvericidir və dərmanların gələcək inkişafı üçün əsas ola bilər.

Hamilə qadın itini qartalın caynaqlarından xilas etdi

İngiltərənin Esseks qraflığı sakini öz itini iri bir qartalın əlindən alıb. Bu barədə "Daily Mirror" nəşri xəbər verib. 36 yaşlı Mari-ka Smit hamiləliyinin beşinci ayında Tayni ləqəbli iti ilə gəzinti-ye çıxırdı və bu zaman ona iri bir qartal hücum etdi. Britaniyalı damıxdı ki, qartal itə hücum edib, ona caynaqlarını keçirib.

Smit qartalın bir neçə dəfə zərbə endirib, itini onun əlindən almağa çalışıb və dərhal yaxınlıqdakı maşına minməyə çalışıb: "Biz dərhal maşına minməyi cəhd etməsəydik, qartal iti iri caynaqları ilə əlimdən alacaq, hücumu davam edəcəkdi".

Hücum nəticəsində Tayninin gözü zədələnib və hazırda sağalmağa doğru gedir. Qadın hesab edir ki, bu, vəhşi qartal deyildi. Onun bu qənaətə gəlməsinə səbəb qartalın ayağında dəridən hazırlanan etiketin olması idi. Versiyalardan birinə əsasən, bu, 3 il əvvəl Suffolk qraflığında qəfəsdən ucan qartallardan biri olub.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500